

Mlaš tednik

kulturno - politično glasilo

KROJ

svetovnih in domačih dogodkov

LETO XI./STEVILKA 43

CELOVEC, DNE 29. OKTOBRA 1959

CENA 1.50 ŠILINGA

V atomski svet

Atomska bomba je gotovo mōra povojne dobe, ki z grozno splošnega uničenja tlači človeštvo. Marsikomu so pred očmi slike razdejanja, ki ga je to strašno orožje povzročilo leta 1945 v Hirošimi na Japonskem, in v duhu si zamišlja, kaj bi bilo, če bi taka bomba padla na moj kraj, na mojo deželo? Kot je že v navadi pri ljudeh, vidijo eni vse črno, drugi pa postajajo s časom nebržni. Eni proglašajo atomsko orožje za hudičovo iznajdbo, prirečajo spokorne procesije, nanznanjajo konec sveta. Drugi se pa na vse skupaj poživljajo, žive naprej kot so doslej in si kvečjemu mislijo: Uživajmo življenje, dokler nam je še dano!

Toda atomsko vprašanje ne zaposluje samo širokih množic ampak tudi strokovnjake, vojake, znanstvenike in diplomate. Tako so najbistrejši duhovi današnjega človeštva tudi glede atomske bombe, atomske vojne in z njo združenih posledic prišli do gotovih stvarnih zaključkov, ki jih hočemo posredovati našim bralcem. In kot ponavadi, je resnica nekje v sredi med obema skrajnostima.

Padec prve atomske bombe na Hirošimo je brez dvoma začel novo razdobje v zgodovini naše Zemlje, toda čeprav je stal ta v znamenju strašnega razdejanja, katerega posledice še danes čutijo nesrečni prebivalci tega mesta, vendar iz tega nikakor nujno ne sledi, da mora naša bodočnost biti posejana z ruševinami mest, izmakženimi ljudmi, bolj podobnim pošastim kot človeškim bitjem. In to iz naslednjih razlogov:

Druga svetovna vojna se je še odigravala po starih pravilih bojne umetnosti: streti sovražnikove vojne sile in zasesti njegovo ozemlje; kadar pa to ni takoj mogoče, z uničevanjem zaledja, to je industrije, mest in prometnih zvez, tako oslabiti moč nasprotnikovih armad, da jih moreš potem s premočjo poraziti in končno zopet zasesti sovražnikovo ozemlje. Zato so v minuli vojni zavezniki leta in leta bombardirali Nemčijo, posebno pa Porurje in s tem onemogočili Hitlerju obnovitev njegovih vojaških sil, da so končno ob pritisku z Vzhoda in Zapada klecile na kolena.

Tudi prva atomska bomba, ki so jo Amerikanci vrgli na Hirošimo, eno izmed najvažnejših industrijskih središč Japonske, je služila temu namenu.

Takrat je bila Amerika edini posestnik atomskih bomb, danes pa je drugače, kajti tako Sovjetska zveza kot Združene države posedujeta zadostno število atomskih bomb in tudi transportnih sredstev, da ena uniči teritorij druge. Res je, da ima tisti, ki prvi začne, prednost, ker si izbere največji cilj. Toda čeprav recimo Sovjetom uspe, da s prvo vodikovo bombō razrušijo New York, to še ne pomeni, da Amerikanci ne bi mogli potem razrušiti Moskve, Leningrada, Stalingrada in tako dalje. Kar danes šteje kot vojaška sila je namreč edino atomsko orožje in ne več ozemlje. Uničevanje ozemlja ne bo odločilo bodoče vojne. Bistvenega pomena torej postane, da zadeneš nasprotnikove zaloge atomskega orožja. To je pa danes praktično nemogoče, kajti te zaloge so skrbno zavarovane in razmeščene na več krajih, katerih položaj kljub vsej špionaži ni znan nasprotniku. Nadalje imata obe strani danes ladje in podmornice z atomsko oborožitvijo in te ne mirujejo, temveč so danes tu, jutri tam.

Spričo tega je razdejanje sovražnikovega teritorija ali pa tudi njegova zasedba postala postranskega pomena, čeprav seveda ne popolnoma brezpomembna.

Podobno so postale manj pomembne tudi velikianske kopne vojske, ki bi bile le preveč tolst cilj za nasprotnikove atomske bombe.

Dočim se je torej prej vsaki velesilo šlo za tem, da si pridobi čim več manjših zaveznikov, da z njihovim vojaštvom poveča svojo moč, postajajo sedaj zavezništva manjšega pomena. Zanimiva so le v toliko, da dotične dežele ne padejo sovražniku v roke ali pa kot oporišča za atomske izstrelke. Amerika jih ima v Zapadni Evropi, Sovjetska zveza pa v svojem satelitskem bloku. Toda odločilna moč je na eni in na drugi strani v rokah peščice ljudi, ki ima oblast nad atomskimi orožji. In med njimi bo izbojevana odločilna bitka.

Novi položaj bi najbolje označili s primerom iz

Hrbtna stran lune je pusta

V noči od ponedeljka na torek je moskovska televizijska postaja objavila prve fotografije hrbtna strani Lune, ki jih je bil posnel na svoji poti sovjetski umetni satelit »Lunik III«. Kot znano, nam namreč Luna vselej kaže isti obraz. Že stoletja so se znanstveniki trudili odkriti tudi hrbtno stran Lune. To je postalo možno šele z napredkom moderne tehnike, to je ustvaritvijo vesmirskih raket in konstrukcijo občutljivih fotografskih aparatov za snemanje na velike daljave ter elektronskih naprav za usmerjevanje, ki so ob natančno določenem času sprožile ustrezne aparate v raketni.

Fotografije, ki so jih Sovjeti objavili, kažejo, da je hrbtna stran Lune še bolj pusta in prazna kot tista, ki jo lahko vidimo. Iz zmešnjave raznovrstnih lis pa

ugotavljajo znanstveniki, da je tudi zadnja stran lune polna strmih gora, globokih prepadov in ognjeniških žrel ter goilih pustinj.

Posebna komisija ruske Akademije znanosti je novoodkritim področjem na Luni že dala imena. Tako je sedaj ondi Moskovsko morje, Ognjenik Lomonosova, Sovjetsko pogorje in celo Morje sanj itd. Kot prvim odkriteljem gre seveda ruskim znanstvenikom vsa pravica do imenovanja novoodkritih predelov, vendar zaenkrat iz odkriteljskih pravic tudi Sovjetska zveza ne bo imela posebnih koristi, razen časovnih politično-propagandnih. V vsakem primeru pa je v znanstvenem pogledu dosežek ruskih znanstvenikov velikega pomena in to so vodilni ameriški in drugi zapadni strokovnjaki takoj brez pridržkov priznali.

Državni proračun bo znašal 42 milijonov

V zadnjem trenutku sta se po ves dan trajajoči seji vlade minulo sredo obe stranki le sporazumeli o državnem proračunu za prihodnje leto, kot je kljub srditim preprirom zadnjih tednov bilo pričakovati. Tako je bilo mogoče osnutek proračuna predložiti parlamentu kot soglasni skupni predlog vlade. Včeraj ga je državni zbor vzel v pretres, vendar je z ozirom na koalicijski sporazum gotovo, da ga bo brez sprememb odobril.

V glavnem je finančnemu ministru Kamitzu uspelo, da je uveljavil svoje stališče, namreč izdatki ne smejo prekoračiti 42 milijard šil., kajti sicer grozijo zmede v gospodarstvu. V resnici znaša novi proračun natančno 42 milijard in 273 milijone šil, ki jih bo seveda moral v glavnem prispevati avstrijski davkoplačevalec. Zato bo pa država seveda skrbela za njegove glavne potrebe. Finančni minister računa, da

bo veliko večino izdatkov mogel kriti iz sredstev, ki jih bo nabral, zato je predviden sorazmeroma malopomemben primanjklaj 1.1 milijarde šil.

Glavna sprememba prvotnega Kamitzovega predloga je v glavnem v tem, da je bil za 50 milijonov povečan proračun za vojaščino in sicer na račun zveznega stanovanjskega in naselitvenega sklada. Novi vojaški proračun je za 7 milijonov višji od letošnjega. Pač pa je bil povečan znesek sklada za stanovanjsko obnovo in sicer tudi za 50.000 milijonov šil. Proračun predvideva povečane zneske za pospeševanje kulturnih zadev ter šolstva, posebno univerz. Manjše izboljšave so predvidene za male rentnike ter za socialne podpore. Kmetijski proračun je bil zopet nekoliko prikrajšan, za izenačenje pa je bil ustvarjen nov fond za vremenske škode, ki ima na razpolago le 200 milijonov šilingov.

Od 26. do 10. XI. velika razstava DAMSKIH, MOŠKIH in OTROSKIH ZIMSKIH PLaščEV.

Obiščite me na sejmu v Pliberku 9. novembra.

Trgovina Blažej
LIBUČE, telefon 302

Gg. poverjenikom Mohorjeve družbe na Koroškem!

Sporočamo, da razposlanim knjigam vsled tehničnih ovir nismo še mogli priložiti knjige F. Turka, LJUBO DO MA, ki jo v že označenem številu zanesljivo prejmete drugi teden. Toliko, da ne bo nepotrebnih reklamacij.

Uprava Mohorjeve družbe

- KRATKE VESTI -

Za prvega »kavalirja ceste« so v Zapadni Nemčiji proglasili avtomobilista Waltherja Weberja in prometni minister Seboom mu je slovesno izročil v ta namen ustanovljeno odlikovanje. Prisdili so mu ga zato, ker je nekega večera v temi, na neki zelo prometni cesti naletel na dva zakonca, ki se jima je bil pokvaril avto in sta ga le z mujo rinila naprej. Nobeden izmed številnih mimoidočih avtomobilistov se ni ustavil, da bi jima pomagal. Ker niso imeli vrvi, da bi poškodovani voz privezali na Weberjevega, je ta snel svoje naramnice, toda po 10 metrih vleka so se strgale. Nato je žena slekla svoje nailonske nogavice. Te so pa držale vso pot do 3 km oddaljene mehanične delavnice.

V tretje se bo poročil perzijski šah Reza Pahlevi, potem ko je obe prvi ženi odslovil zaradi tega, ker mu nista rodili moškega potomca, ki bi ga naj nasledil na prestolu. Muslimanska vera, kateri pripada, mu daje namreč to pravico. Prva žena je bila lepa Favzia, sestra bivšega egiptovskega kralja Faruka, druga pa po vsem svetu znana še lepša Soraja. Tretja življenjska družica sedaj 41-letnega vladarja bo pa brhka Farad Diba, nečakinja bivšega ministrskega predsednika Mosaadeqa, ki ga je pred leti vojaško sodišče zaradi zarote proti šahu obsodilo na dosmrtno ječo, potem pa ga je šah sam pomilostil. Dekle je dosedaj študiralo umetnost v Parizu, kar pač ni najboljša priprava za zakonski stan.

Nosilci »viteškega križa« nekdanjega Hitlerjevega rajha so se minuli teden sestali v Regensburgu. Prišlo je tja okrog 300 teh vitezov iz »nemške noči«. Častna gosta sta bila sedaj 90-letni nadvojvoda Johann von Oesterreich, ki živi na Bavarskem, in Sepp Dietrich, bivši poveljnik »Leibstandarte Adolf Hitler« elitne plenilske tolpe.

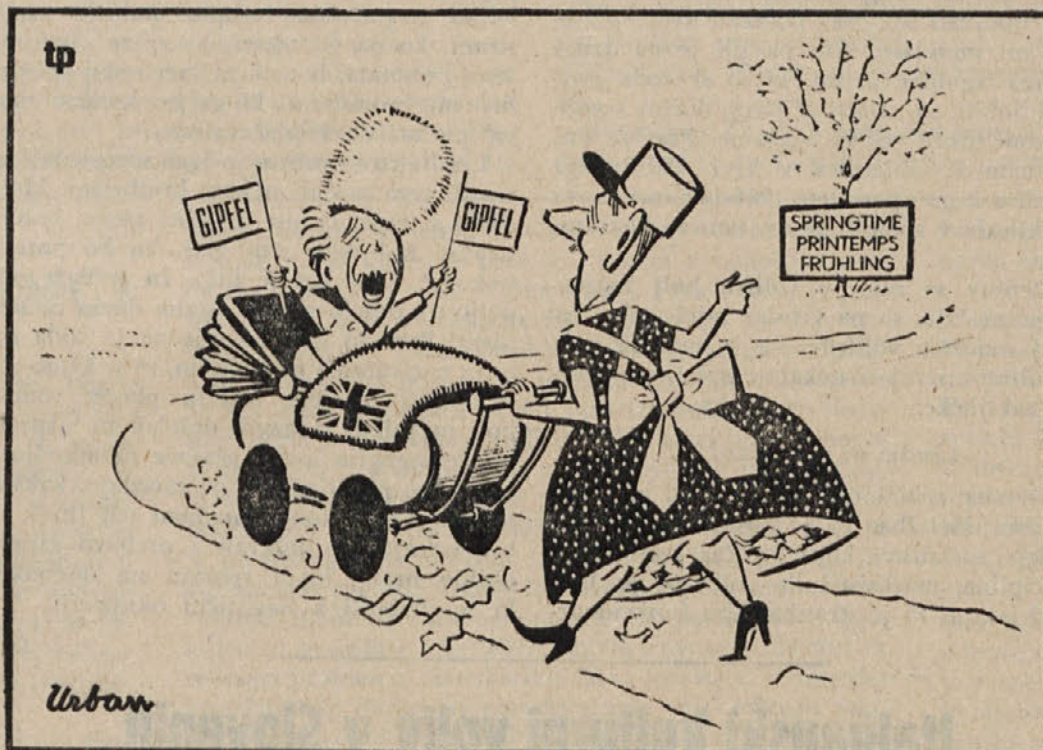
Varčevanje - porok bodočnosti

Odkar so naše očetje ustanovili prve posojilnice, se je gospodarski, socialni in kulturni položaj naših vasi v mnogem spremenil. Po zaslugi združne samopomoči je najhujša stiska za kmeta odpravljena. Delovni človek je v trdi in žilavi borbi dosegel dalekosežno socialno zavarovanje za slučaj bolezni, onemoglosti, brezposelnosti in starosti.

Odprava bede pa še davno ne pomeni blagostanja. V spremenjenih razmerah so za posameznika in za skupnost nastale nove potrebe, ki jim moramo zadostiti, ako nočemo, da bi naš človek in naša zemlja nosila pečat zaostalosti.

O odpravi te priznane zaostalosti se mnogo govori in piše v javnosti, prav malo pa v resnici primernega in koristnega proti njej ukrene.

Tembolj je potrebna premišljena samopomoč naših vasi. Kakor nekaj pri odločilnem naskoku za odpravo stiske in izžemanja podedelja po oderutih je danes potreba skupne pomoči in naporov. Treba je misliti na JUTRI, na bodočnost naših otrok in našega ljudstva. Naj bo zato »svetovni dan varčevanja« vsako leto vsem in vsakemu med nami opomin, da je treba s smotrim varčevanjem v dnevih možnosti skrbeti za nepoznani jutri. Na nas je, da predvsem človeku na tej zemlji in naši mladini s skrbjo v sedanosti odpremo vrata v brezskrbnejšo, vsestransko zavarovano in lepšo bodočnost. Vsak, ki v bodočnost svojega rodu veruje — zanjo varčuje!

Francija (De Gaulle) poskuša na diplomatskem vozičku zavleči »vrhunsko konferenco« na pomlad, to pa nestrpnemu Milanč ku (Angležu Mc Millanu ni povšeči.

Srednjega veka, ko so se vojske odigravale med težko oboroženimi vitezi — konjeniki, ki so se opirali na svoje dobro zavarovane in s hrano in strelivom založene gradove. Kdor je uničil nasprotnika bodisi v odprti bitki, bodisi z obleganjem zavzel nasprotnikovo trdnjavo, je s tem samo po sebi postal tudi gospodar ustreznega ozemlja z vsemi neoboroženimi prebivalci — tlačani.

Te spremembe se že kažejo v mednarodnih odnosih, ko že moremo upravičeno govoriti o atomski diplomaciji in o novih oblikah mednarodnih od-

nosov. Ni slučajno bil »Lunik« izstreljen dan preden je Hruščev poletel v Ameriko in če se spomnimo na vse važnejše mednarodne konference zadnjih let, so jih spremljali zamolki odmevi »poskusnih« atomskih eksplozij v »znanstvene« name-nje, bodisi na Vzhodu, bodisi na Zapadu. Brez dvoma je, da je tehnični napredek zadnjih dveh stoletij, posebno pa zadnjih desetletij, prinesel človeštvu tudi mnogo ugodnosti, ni mu pa mogel prinesiti trajnega miru in tudi ne večje varnosti. Vendar bi pa bilo pretirano sklepati, da gremo zaradi tega s pospešenimi koraki koncu sveta nasproti.

Politični teden

Po svetu . . .

Živahna posezona za politična potovanja

Popotna diplomacija, ki jo je uvedel v mednarodno politiko senzacionalni obisk Hruščeva v Združenih državah, tudi po koncu poletne turistične sezone ni prišla iz mode. Nasprotno, zajema vedno širše kroge. Tako je za prihodnji teden napovedan obisk Eisenhowerja v Evropi, kjer se bo sestel z angleškim ministrskim predsednikom Mc Millanom, francoskim državnim predsednikom De Gaulleom in zapadnonemškim kanclerjem Adenauerjem. Sovjetski ministrski predsednik je sprejel vabilo De Gaullea, da pride v Pariz, italijanski državni predsednik Gronchi bo pa šel v Moskvo.

Ta številna in čudno križajoča se potovanja kažejo, da je mednarodna politika zašla v novo fazo živahnih spletk, s katerimi si hočeta vzhodni in zapadni blok zagotoviti ugodnejši položaj za sedaj skoroda že zagotovljeno »vrhunsko konferenco«, katere porod bo pa v vsakem primeru vendarle težak.

De Gaulle odlaga

Po tem, ko so namreč Amerikanci in Sovjeti že sprejeli angleški predlog, da bi naj »vrhunsko konferenco« bila še letos, se je v Parizu začel kujati general De Gaulle, četrti, a obenem tudi najbolj šibki član tega vrgovnega gremija. Skušal pridobiti na času, da se med tem okrepi. V ta namen je izsilil s skrajno energijo pristanek francoskega parlamenta pooblastilo za pogajanja z alžirskimi uporniki, katerim je topot prvič Francija ponudila pogoje za premirje, ki so kolikor toliko sprejemljivi, in so se uvodna pogajanja že začela. S tem se je Francija rešila že napovedane, zanjo mučne debate o Alžiru pri generalni skupščini Združenih narodov, v kateri bi prav gotovo pogorela. Nadalje gredo proti koncu priprave za izvedbo prvega atomskega poskusa v Sahari z bombo, ki so jo Francozi izdelali sami. De Gaulle pa ta dva aduta, ki sta skorajda že v dosegu njegove roke, še nista dovolj, ampak si hoče zagotoviti še enega. Povabil je Hruščeva v Pariz. Pariz je lepo mesto, nekateri pravijo, da najlepše na svetu, ima bogate kulturne zaklade in živahno kulturno, pa tudi ponočno življenje. Za vsakogar torej nekaj. Toda Hruščev se vabilu ni odzval zato, da z Montmartra občuduje panoramo »ville lumière« (mesta luči), tudi ne zato, da se spušča v razgovore brez dvoma bolj elegantno duhovitimi francoskimi intelektualci, še manj, da si ogleduje noge plesalk v Folies Bergeres ali pa abstraktno slikarje, pač pa morda kvečjemu za to, da vidi slovit De Gaullov dolgi nos.

Razmerje med Francijo na eni ter Ameriko in Anglijo na drugi strani zadnje čase ni baš dobro, ker si želi Francija več besede v Atlantskem paktu. Ne eni in ne drugi niso hoteli Francozom nuditi diplomatske podpore glede Alžira, prav tako pa tudi ne tehnične pomoči pri gradnji atomske bombe. De Gaulle je poskušal pritiskati nanje s tem, da je prepovedal skladiščenje atomskih bomb v Franciji, ki bi služile tam nastanjenim ameriškim letalskim silam v okviru Atlantskega pakta. Amerikanci so odgovorili na to potezo s tem, da so začeli svoje atomske bombnike premeščati v Zahodno Nemčijo in v Anglijo. S tem pa je bila oslABLJENA sama vojaška varnost Francije, zato je morala francoska vlada kmalu ponižno odstopiti od svojih zahtev. Sedaj skuša De Gaulle s posebnimi razgovori s Hruščevim izvajati nov pritisk na Angleže in Amerikance. Hruščev to težnjo seveda podpira, ampak zase, kajti nič mu ni bolj dobrodošlo, kot prepri med atlantskimi zavezniki. In zato se tudi ne straši muje v zvezi s potovanjem v Pariz in poskusi, če se bo dalo, De Gaulle potegniti za njegov znameniti nos.

Huda kri med Angleži in Nemci

Pa tudi med Nemci in Angleži ni vse v redu. Razmerje med obema nekdanjima »bratrancoma« se je pohladilo kot še nikdar v povojni dobi. Adenauer očitno dolži Angleže, da so oni preveč popustljivi do Sovjetske zveze (na nemški račun), ker bi radi povečali svojo trgovino s sovjetskimi blokom. Na to mu Angleži odgovarjajo, da druge svetovne vojne, ki je ustvarila sedanji položaj v Evropi (dve Nemčiji, potsdamske meje) niso oni začeli. Prav izkušnje

zadnjih vojn bi naj Nemce že vendar enkrat poučile, da se s trmo v politiki nič ne doseže. Kot ponavadi, znajo angleški časopisi svoje argumente glede Nemcev izraziti v zelo jedkih besedah. Toda na obeh straneh dozoreva spoznanje, da medsebojni očitki končno ne vodijo nikamor, zato je sedaj bil določen datum že večkrat preloženega Adenauerjevega obiska v Londonu. Tam pa Adenauer gotovo ne bo imel lahkega dela, kajti sprejel ga bo ministrski predsednik Mc Millan, čigar položaj je nedavno velika zmaga pri volitvah znatno okrepila. Ker se Mc Millan največ trudi za vrhunsko konferenco, na kateri ne bo Nemcev, bo vendarle poskušal kako pomiriti s kakimi zagotovili svojega nemškega gosta in ga pripraviti do bolj elastične ali kot Angleži pravijo »realnejše« politike. Zaradi De Gaullovih mahinacij je bila vrhunsko konferenca praktično še premaknjena na spomlad. In De Gaulle je imel najboljšega zaveznika prav v nepopustljivem Adenauerju, čigar odpor je bilo treba omečiti še pred konferenco. Vendar pa je za to podporo francoski politiki bil Adenauer slabo poplaščen, kajti še preden je Hruščev šel na pot, so v Parizu še slovesneje ponovili izjave, da smatra Francija sedanjo nemško poljsko mejo ob rekah Odra—Nisa za dokončno. Adenauer kljub cvetočemu nemškemu gospodarstvu ni v zavidanju vrednem položaju.

Na jugu je začela škiliti proti Moskvi tudi Italija, v upanju, da tako poveča svojo ceno in vrednost pri atlantskih zaveznikih, ki so jo doslej smatrali sicer za odlično vojaško bazo, posebno za atomske rakete, ji pa v politiki niso hoteli priznati večje vloge, ki jo tudi Italija zahteva. Tako bo imel Eisenhower pri svojem obisku polne roke dela, da svoje evropske zaveznike, ki sedaj vlečejo skupni atlantski voz vsak na svoj kraj, zopet naravna v enotno smer.

. . . in pri nas v Avstriji

Vladne stranke so trudne . . .

Minulo nedeljo je nad poldrugi milijon Avstrijcev volilo svoje politične zastopnike bodisi v občinske odbore bodisi v deželne zbornice. Na Dunaju je bilo oboje združeno, kajti mestni svet prestolnice je obenem deželni zbor. Na Solnograškem so volile svoje občinske zastopnike vse občine razen deželne glavnega mesta, v Innsbrucku pa so volili polovico mestnega sveta.

V ponedeljek sta obe koalicijski stranki v velikih naslovih oznanjali svoje zmage, v resnici pa je bilo tako, da se je tu pa tam ena ali druga vladna stranka res mogla obdržati ali celo povečati svoje glasove, oz. mandate, zato pa jih je na drugi strani izgubila. Edini, ki so skoroda povsod dobili, so nacisti (FPOe), dočim komunistom nihče več ne verjame. Prav te dni je namreč obletnica v krvi zadušenega madžarskega upora leta 1956 javnosti znova priklicala v spomin pravo naravo komunizma.

Čeprav so bile te volitve bolj krajevne značaja, so pa vendar zajele tako veliko množico volilcev, da je moč iz njih rezultatov izvajati nekatere splošno veljavne zaključke.

Ljudje so naveličani . . .

Glavna značilnost teh volitev je šibka volilna udeležba. Ta je posebno hudo prizadela socialiste, kajti svojčas prislovična disciplina marksističnih volilcev je bila tisti faktor, ki je strankarskim funkcionar-

jem dajal najtrdnjšo oporo za njihovo samozavest. Njihovi volilci so prihajali na volišče ob vsakem vremenu, »pa četudi bi prekleje padale z neba«. Minulo nedeljo so pa morali ugotoviti, da jih je prijeten sončni dan zvalil delavce iz mestnih in industrijskih središč na izlet, ne pa na volišče. Opažati je namreč neko pomeščanje delavstva, kar je neizogibna posledica višjega življenjskega standarda, ki se najbolj počuti v avtomobilu, mašem ali velikem. Tako pravzaprav socialiste sedaj tepe to, za kar so se vselej borili, namreč zboljšanje življenjskih razmer.

Pa oglejmo si še podrobne rezultate: Pri občinskih volitvah na Solnograškem je OeVP dobila v 118 občinah 989 mandatorov, socialisti 550, nacisti (FPOe) 181, komunisti takozvane posebne liste pa 26. V primeri s prejšnjimi volitvami se pokaže naslednja slika: OeVP je izgubila 18 mandatorov, socialisti 17, komunisti 1, nacisti pa pridobili 77.

Zmaga OeVP v Innsbrucku, poraz na Dunaju

V Innsbrucku pa je OeVP praznovala zmago v glavnem po zaslugi svojega agilnega mestnega župana dr. Luggerja, kajti pridobila si je absolutno večino. Prav rezultati v Innsbrucku bodo dali socialističnim funkcionarjem resno opozorilo, da njihova organizacijska stavba ni tako trdna, kot na zunaj izgleda.

Tudi rezultati na Dunaju niso za socialiste povsem zadovoljivi, kljub temu da so mogli svoje število mandatorov povečati od 59 na 60, kajti volilna udeležba je bila majhna (samo 84 odst. v primeri z občinskimi volitvami leta 1954 ter državnozbornskimi volitvami maja meseca, ko je znašala še 91 odst.). Tudi na »rdečem Dunaju« hoče delavec imeti nedeljo zase, posebno če je vreme lepo. Tako socialistična kot tudi Ljudska stranka sta izgubili na glasovih, vendar še OeVP to mnogo huje prizadene, kajti število njenih mandatorov je padlo od 35 na 33 in s tem je ta stranka celo izgubila pravico do podžupana. Poleg poraza dunajskega vodstva stranke je to tudi težak osebnostni poraz za njenega mestnega načelnika in sedaj bivšega podžupana Weinbergerja. Komunisti so nazadovali od 6 na 3 mandate, narastli pa so nacisti (FPOe), ki so z 83.000 glasovi zopet preskočili zapreko 5 odst. oddanih glasov, ki so potrebni za vsako listo, da sploh sme sodelovati pri razdelitvi mandatorov. S štirimi možmi bo mogla v mestnem svetu znova uganjati demagogijo.

Sit človek je pozabljen

Pri obeh vladnih strankah je jasno videti »utrujenost« kajti že predolgo sta skupaj na vladi in se prepirata samo zato, da lahko strankarski časopisi polnijo svoje strani, ko pa gre zares, pa se za zaprtimi vrati pobotata, kot na primer sedaj pri državnem proračunu, ki ga bo končno moral plačati davkoplačevalec.

Ljudje so to prozorno igro spregledali in zaradi tega postali nekam brezbrizni. Marsikdo si reče: Čemu si beliti glavo, kateri stranki naj dam svoj glas, ko bo potem itak vse tako kot je bilo. In se raje odpelje na deželo ali pa ostane doma na toplem. Prav to razpoloženje pa je voda na mlin nacističnim elementom, ki se kljub sorazmerno malemu številu glasov vedno bolj utrjujejo v raznih deželah in s spretno demagogijo lovijo glasove nezadovoljnih, ki se povečini niti ne zavedajo, kakšni so pravzaprav končni nameni teh ljudi. V blagostanju, ob težavah s prebavo zaradi obilne hrane blede spomin na dogodke, ki so privedli k nacistični okupaciji.

Italijanski kulturni vpliv v Sloveniji

Poročevalska agencija »Italia« prinaša naslednji članek svojega tržaškega uredništva: V zadnjih letih se je zelo povečal italijanski kulturni vpliv v Jugoslaviji in zlasti Sloveniji. Italijanska literatura je danes od vseh tujih literatur najbolj poznana. Vsako leto izide v slovenskem prevodu in v jezikih drugih narodov Jugoslavije vsaj ducat sodobnih italijanskih romanov, poleg del klasične ital. književnosti. Pred nekaj meseci sta izšla v slovensčini dva nova prevoda »Divine Comedie« in prevod »Decameron«. Novosti italijanskega literarnega življenja v Sloveniji z zanimanjem zasledujejo in pisatelji kot Alberto Moravia, Carlo Levi, Vasco Pratolini in drugi so v Sloveniji enako priljub-

ljeni in poznani kot doma. Njihova dela so doživela številne prevode. V kulturnih rubrikah slovenskih in hrvaških dnevnikov posvečajo tem pisateljem veliko pozornosti.

Na glasbenem polju skoro popolnoma prevladajo italijanske opere, medtem ko se zrcali upad nemškega kulturnega vpliva tudi v tem, da na repertoarjih ni Wagnerjevih oper. Naravnost senzacionalno vpliva dejstvo, da je vključilo mariborsko Narodno gledališče v svoj operni repertoar »Istrsko svatbo« istrskega skladatelja Antonia Smareglie. A tudi ves ostali repertoar temelji na ital. operah: med 15 operami na sporedu je 9 italijanskih; poleg Smareglie še Donizetti, Verdi in drugi.

SLOVENC

doma in po svetu

Začetek gledališke sezone v Ljubljani

V Drami Slovenskega narodnega gledališča v Ljubljani se je začela letošnja sezona z delom španskega pesnika Federica Garcie Lorce »Yrema«, ki je, kot pravi avtor sam, »žalostna pesem« obenem pa — tudi visoka pesem materinstva. Spada med eno izmed najmočnejših del tega slavnega španskega pesnika.

Ljubljanski ensemble je delo temeljito naštudiral in podal zaokroženo, do potankosti izdelano predstavo. Med igralci se je z doživeto igro izkazala posebna mlada igralka Vika Grilova v glavni vloge nesrečne Yreme, kmečke žene, ki ji je odrečeno materinstvo, edini smisel njenega življenja. Otvoritvena predstava je bila dobro obiskana, le v ložah, ki so pridržane vsakokratnim časovnim odličnikom, je »zevala praznina«, kot pripominja recenzent nekega ljubljanskega dnevnika. Morda zaradi tega, ker se iz Lorcovega dela odraža tudi tradicionalna religioznost španskega ljudstva.

Tudi drugo stalno gledališče, ki ga premore slovenska prestolnica, Mestno gledališče, je začelo letošnjo sezono. Izbralo si je za začetek delo angleškega pisatelja J. B. Priestleya »Steklena kletka«, ki obravnava problematiko meščanstva na ameriškem kontinentu ter odkriva občeloveške poteze, ki dajejo delu splošen pomen. Tudi ta predstava je bila zelo skrbno pripravljena in Priestley je med slovenskim občinstvom znan po svojih drugih delih, ki so jih v zadnjih letih uprizorila slovenska gledališča.

Uveljavitev mladih glasbenikov

Pred kratkim je bilo v Zagrebu zaključeno tekmovanje mladih izvršujočih glasbenikov, ki je ondi vsaka tri leta in so k njemu pripuščeni glasbeniki, ki še niso dovršili 30 let. Med 73 udeleženci iz vseh predelov Jugoslavije je bilo 13 Slovencev, ki so se dobro odrezali in odneslo vrsto nagrad. Prvo nagrado v rogu je prejel Jože Falout. Med flavtisti je drugo mesto bilo prisojeno Viliju Kacjanu, tretje pa Fediju Ruplu. Tretje nagrade so bile nadalje prisojene še harfistkama Števcu Žužek in Lučki Kuret ter violončelistu Cirilu Škerjancu. Med pevci je zasedel drugo mesto Jože Štabej, tretjo nagrado pa sta si delila Heana Bratuževa in Janez Triler.

Med vsemi udeleženci je pa že omenjeni Jože Falout dosegel najvišjo kvalifikacijo po točkah, namreč 94,5 od 100. V svojem tekmem instrumentu se je izvečal v Ljubljani in Parizu. V načrtu ima več koncertnih nastopov v domovini in tujini.

Smrt zgodnjega duhovnika

V gorski vasi Laze, v občini Pulfero v Beneški Sloveniji, tem najzapadnejšem delu slovenstva, je sredi oktobra umrl v starosti 69 let č. g. župnik Anton Cuffolo. Pokojnik je bil učenec buditelja in očeta beneških Slovencev, pokojnega msgr. Trinka. Ko je leta 1914 Italija mobilizirala vojaštvo, je med vpoklicanci bil tudi bogoslovec Cuffolo, ki se je nahajal tik pred dovršitvijo študij. Z ozirom na to ga je tedanji videmski nadškof predčasno posvetil. Še preden je odšel k vojakom je zato v domači fari Platišče zapel svojo prvo sv. mašo. Med vojno je bil vojaški kurat v italijanski armadi na soški fronti, po koncu vojne pa je postal dušni pastir v tedanji kaplaniji Laze in pozneje istotam župnik, ko je kaplanija bila povzdignjena v župnijo. Ostal je ondi do smrti in moral je marsikaj hudega prestati, kajti bil je prav tako vdan služabnik Cerkev, kot zvest sin svojega slovenskega rodu. Zaradi obojega je moral trpeti hudo preganjanje. Nekoč ga je fašistični oblastnik poslal na delo, na takozvano občinsko raboto. Č. g. Cuffolo si zato ni najel namestnika, ampak se je na od oblastnika določeni dan sam podal na naznačeni kraj, kjer je bilo treba kopati neki jarek, ondi obesil duhovsko sukno na bližnje drevo ter prijel za lopato, ki je je bil vajen že od doma. Nabralo se je radovednežev in nekdo je prizor celo fotografiral.

Pokojnik je kljub sovražnemu pritisku v svoji fari od začetka pa do smrti vselej slovensko pridigal in molil. Med drugo svetovno vojno je nekega večera, ko so vas zasedli vojaki in grozili, da jo bodo zažgali, odšel v cerkev in vso noč preklečal v molitvi pred Najsvetejšim. Drugo jutro so vojaki odšli, ne da bi se dotaknili vasi. Pravijo, da je prav osebnost pokojnega župnika Cuffola navdahnila pisatelja Franca Bevka, da je napisal roman o trpljenju beneških Slovencev »Kaplan Martin Cedernac«.

Na njegovem pogrebu se je zbrala ogromna množica vernega slovenskega beneškega ljudstva ter spremila svojega dušnega pastirja na njegovo poslednji poti v domačo cerkev. Nad 60 duhovnih sobratov je prihitelo od vseh strani, da izkaže spoštovanemu pokojniku poslednjo čast. Pogreb je bil tih, brez nagovorov, kot je on sam želel.

Električni ljudje

Le zelo redki ljudje imajo lastnost, da lahko v sebi proizvajajo električni tok. V Londonu so v mnogih letih dognali le dvoje ali troje oseb, ki jih lahko brez pomisleka označimo za tako imenovane električne ljudi. Pri vseh teh primerih, ki jih pozna znanost, ne gre niti za kako abnormalno telesno stanje niti za bolezenske spremembe v organizmu. Električne lastnosti se pojavijo običajno popolnoma nenadno in brez vidnega vzroka. So pač posebne vrste ljudje, pri katerih se električnost pojavi. Tudi ta zadeva spada med tiste, ki jih znanost še ni rešila.

Pravi magnetični čudežni otrok je bila 12-letna Filipina Singer, ki je bila pravcat živ elektromagnet. Njena roka je privlačila razne kovinske predmete, ure, kovance, ključke, ki so se tako močno prilepili z roko dotaknili občutljive osebe, je prevlivali, čutil prave bolečine. Če se je deklica z roko dotaknila občutljive osebe, je prinesla tudi nanjo svoj magnetizem. Prav tako zanimiva so dognanja v zvezi z odnosom med mediji in električnostjo. Pri slovitih medijih so opazili nenavadne pojave: enkrat aureolo okoli glave, drugič ta električni sij blizu telesa, včasih tudi pod mizo, ki se je pri levitacijskih pojavih dvignila od tal.

S številnimi poskusi so lahko dognali, da je na ta pojav nedvomno vplival stik medija s tlemi in da je po izolaciji s steklom ali tudi svilo pojav takoj izginil.

Silno se je nekoč prestrašila sobarica, ki ni poznala lastnosti svoje gospe. Ko je neko jutro nenadoma stopila v njeno spalnico, je zagledala tako nenavadne stvari, da je s prestrašenim vpitjem zbežala. Vendar se je hitro spet zavedla in prihitela v spalnico z vedrom vode, da bi kot zvesta služabnica rešila svojo milostljivo smrt v plamenih. Le s težavo je gospa odvrnila sobarico od tega, da ji ni zila na glavo vedra ledeno mrzle vode.

S prsti je kresala iskre

Gospa, o kateri govorimo, je bila včasih tako nabita z elektriko, da se je zdela popolnoma zavita v plamene, ko je pri zbujuju sleska nočno srajco. Zarki, ki so jo obdajali, so bili dolgi do 20 cm. Druga žena, ki jo imenuje pisec poročila o nenavadnih pojavih Madame N., je iz sebe kresala iskre, s katerimi je lahko prižgala plinski štedilnik.

Dne 28. maja 1937 je komisija znanstvenikov preučevala svojevrstne pojave, s katerimi so se že dolgo ukvarjali zdravniki in tehniki. Tudi tu je šlo za nenavadno telesno električnost. Za poskuse sta se ponudila takrat 35-letni mehanik Bltavky in 21-letni delavec Sykora iz železarn v Moravski Ostravi na Čehoslovaškem. Oba sta trdila, da lahko s svojo lastno telesno elektriko sprožita zvok v zvočniku radijskega aparata, in sicer tako, da vzame vsakdo od njiju eno dovodno žico v roko. Zanimivi poskusi, ki so jih napravili v kleti, so privedli do presenetljivih izsledkov. Ko si je eden od obeh vtaknil med prste neonsko cev, drugi se pa dotaknil stikala, je neonska cev takoj zažarela. Prav tako je zadonel radijski zvočnik. Da izključijo možnost avtosugestije, so posneli zvoke na gramofonsko ploščo. Z merjenjem so nato

ugotovili v telesih obeh električno napetost od 50 do 300 voltov istošmernega toka.

Berlinski inženir Grünwald je pri nekemu Johannsensu ugotovil podobne električne pojave. Iz Johannsenovih prstov so pod določenimi pogoji prihajale električne iskre. Poleg tega je imel Johannsen magnetične lastnosti: z dotikom kompasa je namreč spravil magnetno iglo do odklona. Vendar ne smemo te železno magnetične lastnosti zamenjati z zdravilnim magnetizmom.

Iznajdljivi študent

Nekoč je vzbujal veliko zanimanje grški študent Panajotis Culumvachis. Ko je imel 28 let, je v svoje presenečenje doživel, da so se šibke električne žarnice zasvetile, čim se jih je dotaknil. Kot spreten Grk je sklenil, da bo te svoje sposobnosti uporabil kot zdravilni maser. In res je v tem poklicu dosegel čudovite uspehe. Masaža, ki se je pod električnim vplivom njegovih rok ojačila, se je stvarno izkazala za izredno zdravilno in mu je prinesla lepe denarje.

Pri grofu Ivanu Berenyju se je pokazala njegova električnost šele, ko je bil star 60 let. Dal se je preiskati znanstveni komisiji, ki je ugotovila, da se magnetna igla v kompasu krepko zavrti, brž ko se z roko dotakne kompasa. Igla je zvesto sledila privlačni sili njegovih prstov. Odklonila se je že, čim se je približal kompasu. Tudi neonska cevka se je takoj zasvetila, kakor hitro jo je prijel. S svojo telesno elektriko je delal umetnije, ki jih je moč sicer izvesti le z dinamom ali polno električno baterijo.

V južnoameriških pragozdovih se je ta skrivnostna moč nekoč izkazala kot rešiteljica življenja. Ameriški raziskovalec se je z nosači naenkrat znašel na področju proslulih lovcev na človeške glave. Njegovi indijanski spremljevalci, ki so razumeli nenadne signale po bobnih, so kratko malo pobegnili. Kmalu so Amerikanca obkolili divjaki in mu povedali, da hoče njihov veliki poglavar na vsak način njegovo glavo kot dragoceno trofej. Noben ugovor ni pomagal in ujetnik je moral v taborišče sovražnikov. Obupan se je spomnil svojih električnih lastnosti, s katerimi je lahko povzročil električno iskrenje, če je le z roko podrgnil po kaki tkanini. To svojo umetnijo je pokazal stražnikom, ki so o tem takoj poročali poglavarju. Ta in spremljevalci so vidno prebledeli, ko so videli plesati iskre nad svojimi oblačili, in hitro prijazni izjavili, da bodo seveda dali velikemu belemu čarovniku na razpolago potrebne nosače. Pragozdni brzovaj je tu

di poskrbel, da je bil poslej ameriški raziskovalec povsod prijazno sprejet.

Pred prvo svetovno vojno je po vsem svetu slovel artist »Salambò«, ki je imel v sebi toliko elektrike, da je vsakdo, ki se je s prsti približal Salambojevi roki, dobil močan električni udarec in so od Salambojeve roke preskakovale iskre kot s konduktorja električnega aparata.

Tudi gospod Salambò je svojo električno posebnost odkril le slučajno. V sobo, kjer je bil z materjo in sestro, je nekega dne udarila strela; obe ženski sta izgubili zavest, Salambò pa je ostal nepoškodovan, le lasje in obrvi mu je ožgalo. Ta dogodek je pa povzročil, da se je začel podrobneje ukvarjati z elektriko. Počasi je z raznimi

poskusi dosegel, da je brez škode prenesel tudi tok 1280 voltov. Začel je javno nastopati kot gospod »Sambò«. Bil je očarljiv prizor, ko so se na odru postavljene neonske cevi pri Sambojevem približevanju zasvetile v vseh barvah.

Slabe skušnje pa je imel Sambò v Indiji, kjer si je izbral za svoje poskuse na odru slona. V začetku je šlo vse dobro. Brž pa, ko je začela delovati električna baterija, je začel slon na vso moč trobiti in dvigati rilec proti rušilcu svojega miru. In gospod Sambò je zletel po zraku ter se znašel 20 korakov proč na tleh s polomljenimi rebri. Ko je okreval, se je slonov vedno izogibal.

Gospodarski položaj koroških Slovencev

je bil predmet dobro obiskanega predavanja, ki ga je v četrtek dne 22. oktobra Zveza slovenskih absolventov visokih, srednjih in višjih strokovnih šol priredila v sejni dvorani Mohorjeve hiše v Celovcu.

Zbrane rojake je pozdravil predsednik zveze dr. Stanko Jelen in izrazil željo, da bi se slovenski izobraženci čim pogostejše sestajali v tej okusno urejeni dvorani ter razpravljali o perečih vprašanjih, ki zadevajo naš rod, obenem pa se seznanjali s tokovi duhovnega in gmotnega razvoja v svetu. V dvorani, ki bo odslej tudi nekaj klubski prostor Zveze, bodo članom ob že naznačenih dnevih na razpolago aktualne knjige in časopisje. Nato je predal besedo predavatelju dr. Mirtu Zwitterju.

Dr. Zwitter nam je nato podal zelo zanimivo sociološko-gospodarsko podobo ozemlja, na katerem žive koroški Slovenci in jo podkrepil z obilico podrobnih statističnih podatkov, ki kažejo, da se je predavatelj s tem vprašanjem že dalj časa bavil.

Nato je sledila obsežna debata, v katero je poseglo več govornikov. Iz nje so se izkristalizirale naslednje ugotovitve: Kot druga kmetijska področja v Evropi doživlja tudi slovensko ozemlje na Koroškem

globoko preobrazbo iz pretežno kmetijskega, ekstenzivnega in konservativnega poljedelstva v industrializacijo. Industrija in mesta vsrkavajo delovno silo s podeželja in današnji kmet mora v vedno večji meri posegati po mehanizaciji, da z motorji nadomesti odšlo človeško silo. S tem se pa obenem izčrpjuje tudi rezervoar narodno zavednega življa na deželi, ki je bil doslej najtrdnjša osnova slovenstva na Koroškem. Po drugi strani pa pritok z dežele v mesta kljub nadaljujoči se germanizaciji ustvarja v mestih pogosto na zunaj neviden, zaenkrat še tenek, a vendar zaveden slovenski sloj v delavstvu in meščanstvu. Istočasno pa pada pomen in vpliv kapitala, ki je skorajda izključno v nemških rokah in najvažnejši faktor germanizacije. Brez dvoma je bilo naše dosedanje delo doslej enostransko, ker smo posvečali pažnjo samo kmečkemu sloju, zanemarjali pa druge stanove, ki bi je pa prav zaradi svoje začetne šibkosti bili toliko bolj potrebni.

Sestanek je zaključil predsednik dr. Jelen z vabilom, da bi nas na prihodnjem sestanku bilo še več, kajti s skupnimi močmi bomo mogli priti do jasnih in temeljnih analiz položaja ter skupno bomo mogli izvršiti naloge, ki nam jih čas nalaga.

Nekaj o snegu

Znanstveno je dokazano, da so snežinke najbolj čista stvar na svetu. Komaj milijardinka vsake snežinke obstaja iz praha. Seveda drži to le za običajni sneg. Včasih se snežni vihar pomeša s prašnimi oblaki in takrat sneži rjavo ali sivo.

So pa snežinke zato tako očarljive, ker ni nobena enaka drugi. Ze mnogo desetletij skušajo znanstveniki dognati, od kod jemljejo to skoraj neizčrpno bogastvo raznoterih oblik.

Tvorbe teh nežnih, šesterokotnih kristalov so tako lepe in številne, da jih uporabljajo kot vzorec za razna umetniška dela.

Nedavno je objavilo Ameriško geografsko društvo, da je dr. Ukichiru Nekayi na neki

japonski univerzi uspelo v ledenici umetno ustvariti vse vrste snežnih kristalov, od igel, ploščic, prizem in zvezdic do najbolj zapletenih kristalnih zvez.

Iz oblik padajočih snežink po trditvah Nakayija lahko točno doženemo stopnjo vlage in višino temperature v gornjih plasteh zraka. V tem je tudi razlaga za razne oblike snežink.

Morda še ne veste, da so snežinke električno nabite. Piloti, ki letijo z letalom skozi snežne viharje, to hitro opazijo na svojih aparatih. Poskusi družbe General Electric so dognali, da razpadejo snežinke, ki zadenejo z veliko hitrostjo ob kovino, v neštevilne delce, pri čemer se poveča električni naboj za stokrat.

FRAN ERJAVEC:

261

KOROŠKI SLOVENC

(III. del)

Najznamenitejši Japljev gojenec v celovškem bogoslovju je pa postal Urban Jarnik. Ker bom o njem obširno govoril še v prihodnjih poglavjih, naj tu samo omenim, da je študiral Jarnik celovško bogoslovje le prvo ter zadnje leto, a drugo leto (1804—05) na graški bogoslovni fakulteti, po posvetitvi (12. X. 1806) je pa prišel za tri leta (1806—1809) za kaplana k župniku Kobnu v Čančje nad Celovcem, kjer ni le ostal lahko še nadalje v zvezi s svojimi preporoditeljskimi celovškimi prijatelji, temveč je bil celo njegov župnik odkrit prijatelj našega preporoda. Že v teh letih je Jarnik tudi pridno pesnikoval.

Razen navedenih že zrelih ali pa vsaj doraščajočih mož je pa končno dozoreval tedaj v Celovcu še Matija Ahacel. On je bil rojen dne 24. II. 1779 v Gorinčičah pri Sv. Jakobu v Rožu kot sin revnega malega kmetiča. Pisal se je pravzaprav Kobentar, toda v šoli so ga po pomoti zapisali pod domačim imenom Ahacel, nakar mu je potem to ime tudi ostalo. Slovenskega branja se je že kot majhen otrok naučil sam, nato pa prošil starše, da so ga poslali v tedaj oblikujočo se šolo v Rožku, kjer so že rabili Gutsmanov dvojezični katekizem. Ko je pa prišel l. 1791. v St. Jakob novi kaplan Fr. Hudelist in začel poučevati 5 otrok, je tudi naš Ahacel prestopil k njemu. Kmalu nato je ustanovil Hudelist tu redno šolo in je obiskoval Ahacel potem še to. Tako je dobil torej Ahacel že v ljudski šoli prvi slovenski pouk.

Ravno Hudelist je pa spravil svojega izredno nadar-

jenega učenca že jeseni l. 1792. v drugi razred celovške normalke, od koder je prestopil potem v tamošnjo gimnazijo in končno v licej (1794—1801). Prva leta se je pretolkel skozi šole z veliko revščino (skromen obed je dobival izprva pri frančiškanih), močno ga je pa podpiral tudi Hudelist, a pozneje se je preživljal z instrukcijami. Še kot dijak se je sam naučil tudi francoščine. Po dovršitvi liceja je nameraval tudi mladi Ahacel oditi v bogoslovje, toda o počitnicah je zbolel profesor matematike, bivši jezuit Giuliani; on je predlagal vladi, da bi ga za čas bolezni nadomeščal dvaindvajsetletni Ahacel. Ker se je pa profesorjeva bolezen zavlekla, je vlada l. 1801. na Giulianijev predlog Ahacela imenovala celo za suplenta na celovški gimnaziji; šest let nato je bil pa Giuliani upokojen in naslednje leto (1807) potem imenovan Ahacel za rednega profesorja matematike. Za ta leta sicer še nimamo zanesljivih podatkov o narodnostnem razpoloženju mladega Ahacela, toda niti najmanj ne moremo dvomiti, da se je ves čas čutil Slovenca, a l. 1814. je pisal Jarnik Kopitarju, da bodo skupaj z Grundtnerjem in Ahacelom brali srbske časnike.

Ako upoštevamo stanje slovenske zavesti na Koroškem ob Gutsmanovi smrti (1790) in pa dobrih 15 let pozneje ob Japljevi smrti (1807), tedaj pač moramo ugotoviti skoro nepričakovano velik napredek. Gutsman je še čisto osamljen prebijal led in ob njegovih smrti so se verjetno le nekateri posamezniki samo čutili Slovence, a ob Japljevi smrti se je število zavednih Slovencev že krepko pomnožilo, nastopajoči mladi rod, zrastel bolj ali manj že pod Japljevim vplivom, je pa že ves gorel za slovenstvo in se tudi skrbno pripravljal na izrazito preporoditeljsko književno delovanje. Tudi Japelj je že poznal navdušeno Herderjevo pisanje o Slovencih, toda bil je že prestar, da

bi mogel vžgati v njem romantični ogenj; ob tem so se ogreli šele njegovi mladi učenci.

Razen označenega oblikovanja slovenskega preporoda, ki je zajemal šele nekaj že kolikor toliko narodno zavednih izobražencev, je pa ravno v teh časih na Koroškem bolj nego v kateri koli drugi slovenski deželi vprav zacvetelo še drugo prosvetno življenje, ki je bilo pa neposredni in nekaj nagonski plod ljudstva samega in po vsej priliki brez vsake zveze z opisanimi celovškimi književnimi prizadevanji. To je bilo — bukovništvo.

O koroških bukovnikih sem govoril precej že v II. delu te zgodovine (gl. tam str. 290 in pogl. XXX). Tam smo videli, da je že staro slovensko koroško bukovništvo potem v sredini XVIII. stol. naravnost zacvetelo. Izprva je to obsegalo le prepisovanje starih protestantskih knjig in molitev, s čimer so si skušali pomagati predvsem slovenski protestantje iz Zilje, a že v prvi polovici XVIII. stol. se je spričo pomanjkanja slovenskih tiskov razširilo še na katoliške Slovence po ostalih predelih Koroške. Neuki slovenski obrtniki in kmetje so si sami sestavljali zbirke starih nabožnih pesmi in molitev, prevajali celo cele praznoverske spise, vražarske zagovore, »žegnec«, rotilne izreke in zapisovali razno narodopisno blago, a l. 1765. je A. Gorinčnik prevedel kar celo zdravniško knjigo. Seveda je pisal vsak teh bukovnikov bolj ali manj v svojem narečju, vendar temeljé zlasti zapisi starejših pesmi in molitev skoro vsi še na knjižnem jeziku naših protestantov. Ravno to bukovniško pismenstvo nam je tudi najzgovornejša priča o veliki ljubezni, ki jo je gojilo naše preprosto koroško slovensko ljudstvo do svoje slovenske besede in jo znalo tudi vrednotiti.

(Dalje prihodnjič)

BISTRICA POD PECO

Preteklo soboto smo praznovali: V starodavni cerkvi pri Gospe Sveti sta se poročila gdč. Kristka Partl in g. prof. Štefan Močilnik. Poročne obrede je opravil ženinov kolega č. g. prof. dr. Pavel Zablantnik.

Ugledna Črnkova domačija je v trdem preizkušena. Prav to jesen je minilo 25 let, odkar so položili v grob Kristkinega ujca dr. Tevžej Hafnerja, odvetnika koroških Slovencev: vedrega, borbenega in življenja žejnega Tevžej v najlepših moških letih.

Dve leti je bila Kristka stara, ko so ukazali Hitlerjevi hlapci Črnkovi družini na Bistrici: »Zavežite cule, pa takoj in hitro!« Šest let ji je bilo, ko je ob vrnitvi na opustošeno domačijo — opravljena za otroško sonce domače gorice — razočarano vzdihnila: »Mama, saj to ni naša hiša! Ne maram biti tul« Svojega ognjišča ni poznala.

Zlindrov Štefej v Dobu je pasel, kosil, nasteljal in napajal, preden se je poslovil od tete in ujca ter se vpisal v šentpavelsko gimnazijo. Univerzo je doštudiral na Dunaju. Zdaj kot profesor matematike in fizike uči na slovenski gimnaziji in na realki v Celovcu.

Mlademu paru želimo, da bi bila njuna skupna življenjska pot posejana s cvetjem!

ŽIH POLJE

Zopet se oglašamo v našem listu z nekaj novicami z žihpolj, naše po vsej Koroški znane božje poti. Dan vednega čiščenja dne 12. septembra in naše vsakoletno žeganje smo dobro opravili. Na dan vednega čiščenja smo imeli sv. maše od 7. ure do popoldne. Veliko število vernikov je pristopilo k sv. obhajilu na ta dan, prav tako pa tudi v nedeljo, ko je prišlo k nam mnogo romarjev od blizu in daleč.

V nedeljo, dne 11. oktobra je bila blagoslovitev rožnovenskih kapelic, ki so jo izvedli preč. g. dekan Kristo Košir. Veliko ljudstva se je zbralo pri prvi kapelici, ki je bila na novo postavljena pri Sivcu. Nato smo šli naprej in pri vsaki kapelici je imel preč. g. dekan lep nagovor v obeh deželnih jezikih, pevci pa so prepevali Marijine pesmi. Gredé smo molili rožni venec in Marijine litanije, v cerkvi pa je bil še blagoslov z Najsvetejšim.

Ob tej priliki še moramo omeniti, da sta novo pozidano prvo kapelico postavila brezplačno g. Janez Koren, pd. Sivc in Skrabl Franc, lepo poslikal pa jo je znani slikar Franc Jerina. Ostale štiri kapelice so bile pa poslikane še prej, niso pa še bile blagoslovljene, ker je manjkala prva. Pred vojno je bil žalostni del rožnega venca, zdaj pa veseli, da je Marija povsod zraven.

V cerkvi je okoli glavnega oltarja tudi vse popravljeno in na novo ometano. Okoli cerkve pa so izkopal jarek, ki bo odvajal vodo, posebno ob hudih nalivih, ko je prej voda večkrat vdiralna v cerkev. Prenovljene so tudi električne naprave in je cerkev sedaj mnogo lepše razsvetljena. Vseli smo, da je naš božji hram sedaj lepo urejen. Stroški popravil so nanesti skupno blizu 40.000 šilingov.

V zadnjem času smo imeli pet porok, od teh sta bila dva para domača, trije pa od drugod.

TINJE

Našemu cerkvenemu stolpu so odvzeli leseno ogrodje in sedaj se nam kaže v vsej obnovljeni krasoti, da ga je moč videti daleč po Podjunu. Pri tem zunanjem popravilu so pa odkrili tudi boleznj v ostriču in zato bo treba tudi tam nekaj popravil. Cerkev pa je še vedno obdana z lesenimi odri, vendar vse kaže, da se nam bo tudi ona kmalu pokazala v novem blešku.

Minulo nedeljo so g. prošt Trabesinger »vrgli« s prižnice specialista v kokošereji, mladega Valterja Kultererja, ki namerava stopiti v zakonski stan z družico, katero je našel v Hudem kraju na visokih Djekšah. Mlademu paru želimo vso srečo v zakonu in obilo uspeha tudi pri kokošji farmi!

GORENCE

Po daljšem času se zopet oglašamo z nekaj novicami. Popravila na naši podružnični cerkvi pri Sv. Radigundi so končana. Zvonik in zunajščina cerkve sta bila pod vodstvom zidarkega mojstra Alberta Steinerja iz St. Pavla v Labotski dolini prenovljena in prebeljena. Pri teh delih se je posebno potrudil podjetnikov predelavec g. Očko.

Pri nas na Koroškem

Popravilo je bilo seveda zvezano s znatnimi stroški, toda upamo, da bo do konca tega leta moč vse izdatke poplačati s pomočjo radodarnih dobrotnikov iz fare in celo iz soseščine. Minilo nedeljo, dne 18. oktobra smo zaključek popravil pri Sv. Radigundi praznovali z dvema sv. mašama in slovesnim Tedeum. Prisrčna zahvala vsem, ki so z delom ali pa z darovi pripomogli k temu, da je naša cerkev sedaj lepo prenovljena in dostojno domovališče Najvišjega; posebna zahvala pa velja občinskega odborniku g. Opetniku, pd. Hribniku, ki se je zelo trudil pri nabiranju darov in skrbel, da je delo lepo napredovalo.

Podjunske železnice še ne gradijo. Pravi jo, da manjka denarja. Menda bodo pozimi delali le predor ali tunel.

Letina je bila še kar dobra. Pač pa naša cesta še zmerom zamača čaka na popravilo. Je res slaba in je človeka kar strah voziti po njej.

bila po dveh urah zunanja slavnost končala in pesmi je pa na vse strani pri najlepšem vremenu prenašal v ta namen postavljeni zvočnik. G. inž. Deželne kmetijske zbornice je pa pred sklepom nekaterim posebno podjetnim in umnim gospodarskim delavkam in delavcem pripel jim podeljeni odlikovalni znak na ponosne prsi.

Okinčanih motornih vozil s tako zvano žetveno krono in vsevrstnimi poljskimi pridelki in poljedelsko mladino ob omizju na njih je bilo 14, konja z jezdecem in jahačico pa samo še dva. Konji, konji, morda se sami tudi že zavedate, da vas traktor čedalje bolj izpodriva! Vi ste vsaj topli in živi, ti vlačilci pa mrzli in mrtvi! Pa kaj bi vas branil, znak časa je to!

Končno je blagoslovil krajevni župnik iz škofijskega obrednika navzoče, vozove in poljske ter vrtno sadove. S kratko zahvalno molitvijo — dopoldne je bila zahvalna božja služba v vseh treh naših cerkvah — je

Dekleta, še se vam nudi dobra priložnost!

Dne 3. novembra se bodo v gospodinjstvih šolah č. šolskih sester v St. Jakobu in St. Rupertu zbrala prijavljena dekleta in začela dobo šolanja, ki jim dalo koristno in potrebno podlago za življenje, kajti znanje je najboljša dota. Še nekaj mest je praznih, zato starši, ki vam je pri srcu dobra krščanska vzgoja vaših hčera, pohitite s prijavo.

Začetna šolska sv. maša bo v sredo dne 4. novembra.

Na svidenje v St. Jakobu ali v St. Rupertu!

Vodstvo obeh šol.

METLOVA — KAZAZE

Pridite pa pogledajte, kako pri nas vse miga, delavcev kar mrgoli. Za skladiščem na železniški postaji bodo kar 4 tire napravili; trije so že gotovi. Kar tri hektare gozda so posekali za različne reči, katere potrebujejo za novo dravsko električno centralo; »prav moderno« cesto so napravili prav do Drave, lesen most čez Dravo je že tudi gotov.

SELE

Odkar je cesta na Mali log izročena prometu, jo posebno izletniki iz mest zelo številno uporabljajo. V nedeljah je motorni promet tja gor zelo živahen. Za vožnjo po njej pa je treba plačati pri mitnici pri Nacu pristojbino, ki znaša za mopede 2 šil., za motorna kolesa 5 šil., za osebne avtomobile 10 šil., za manjše omnibuse 15 šil., za velike pa 25 šilingov. Zdaj je mogoče iz Celovca z avtom dospeti v eni uri v planinski svet pod strme Košutine stene.

Naš učitelj domačin g. Tone Hribnik se je v petek 23. X. zvečer z motornim kolesom ponesrečil. Ko se je peljal iz Borovalj proti Dolim, je zadel ob pijanca, ki jo je ne menceč se za predpise mahal sem in tja po cesti. Sunek je oba vrgel na tla. K sreči pa vsa nezgoda ni imela hujših posledic. Pri g. učitelju v bolnici niso dognali posebnih poškodb. Pijanca pa je najbrže padec streznil. Ko so ga iskali, ga nikjer ni bilo več; v temi jo je pobral domov.

VERNBERG—SKOČIDOL—PODRAVLJE

Že par let prireja podeželska mladina občine Vernberg jesensko žetveno slavlje. Doslej se je to vršilo na zemljišču gradu Vernberg, letos pa za vso občino na trati vzhodno od Skočidola v nedeljo, dne 4. oktobra, popoldne.

Udeležba je bila izredno velika (400—500 oseb) iz vseh 26 vasi občine. Tudi številna skupina misijonskih sester gradu Vernberg je bil navzoča. Zbor je počastil s pozdravom župan občine, g. Zerovnik, prisoten je bil tudi g. grof Wagensperg Orsini z Domačal z gospo. Z. govorniške lece sta imela zborovalcem pomembne govore načelnik mladine in vodja krajevne Kmetijske zveze. Zelo poučen in navduševalen govor pa je imel slavnostni govornik Dež. gospodarske zbornice, cerkevno zahvalno pridigo v kremenitih in vznesenih izvajanjih pa preč. g. rektor samostana Vernberg. Vmes pa je bilo nekaj deklamacij in petje misijonskih sester ter pevskih zborov iz Skočidola in Domačal. Be-

na. Sledil je nato zabavni del slovesja v gostišču Marinitich, za katerega je moral »samovozec« pripeljati godce to pot celó iz daljnega Labuda! Izumrli so svoječasni dolgoletni okoli leta 1880 v občino Vernberg doseljeni »češki muzikanti«. Slava jim in večni mir!

V zadnjih letih in tudi letos je po vseh vaseh župnije »prirastlo« mnogo novih družinskih hiš.

Na zadnji zemeljski poti smo v minulim tednu spremili telesne ostanke previdnih faranov: Jakoba Stotza iz Vernberga, rentnika 73 let, in Blaža Trapa, svoječasnega ključavničarskega mojstra v Podravljah v starosti 72 let. Naj v miru počivata!

Zakonski »Dal« sta si pa rekla Valentin Dobernig iz Lipe in Jožefina Gurschler iz Gorič skočidolske fare ter Josip Kaplaner, uradnik celovške Gospodarske zadruga, sin upravnika gradu Vernberg, in Marta Arnež, uradnica iste zadruge, doma na Ledinah iz pečniške župnije. Poročil ju je zato po delegaciji krajevnega župnika nevestin brat, preč. g. Josip Gabruč, župnik v Pokrčah, z do solz ganljivim nagovorom v podružnici v Podravljah. Gostija je pa bila ob navzočnosti 80 svatov v gostišču Fruhmanna v Vernbergu. Na mnoga dolga, srečna, zdrava in blagoslovljena leta!

ŠMIHEL NAD PLIBERKOM

Odkar imamo elektriko in vodovod, se je pri nas precej poživilo in že rastejo nove hišice in tudi popravila se dosti. V župnišču in gospodarskem poslojju je že precej drugače; tudi na pokopališču naš novi g. župnik in dekan pliberški niso pozabili. — Pri Šercerju so hleve in svinjake prav moderno prenovili, tudi pri Likebu se že vidi, da bo tam zadaj lepo stanovanjsko poslojje. Poltnikovi so si lepo novo hišo postavili. Gosp. Rudl Skias je par kar celo tovarno za žimnice postavil, tako da bo spet nekaj mladih delovnih moči imelo stalen zaslužek.

Naši cerkveni pevci so zadnjo nedeljo napravili izlet, katerega so novi g. kaplan Adamič organizirali. Pot jih je vodila najprvo v Železno Kaplo, kjer so imeli sv. mašo, potem pa na kaplanov dom v Zagorje, kjer so jih prav lepo in prijazno sprejeli; nazaj grede so imeli v Galiciji pete litanije in blagoslov. Še na Klopinko jezero so pogledali in se tam v penzionu pri Toneju in Hildi ustavili. Ob lepi in prijazni postrežbi je bilo vse kar židane volje. Seveda, kamor pevci pridejo je vse veselo. Le tako naprej!

Proslava Kristusa Kralja v Celovcu

Dan Kristusa Kralja smo Slovenci iz Celovca in okolice proslavili minulo nedeljo popoldne v Kolpingovi dvorani, kjer so nam igralci iz Sel predočili skrivnosti svete maše v mogočnem dramatskem delu španskega pesnika Pedra Calderona de la Barca.

Dobra štiri stoletja so potekla, odkar se je ugledni plemiški rodbini na španskem rodil sin, ki so ga krstili za Petra. Že kot otrok in mladenič je kazal veliko bistrino duha, razboritost in talent za umetnost. Vzgoja v jezuitskem zavodu je njegovim darovom pripomogla do pravega razvoja, vendar je trajalo nekaj desetletij, da je spoznal svoj pravi poklic. Sprva je bil vojak in se kot častnik udeležil številnih bitk. Posebno se je proslavil z junaštvom v katalonskem bojnem pohodu. Kadar je počival meč, je pa Calderon sukal pero. Kmalu si je s svojimi dramami in dramskimi pesnitvami pridobil tako slavo, da ga je španski kralj Filip IV. imenoval za dvornega pesnika, takrat najvišje odlikovanje za literarne umetnike. Toda ne vojaška in tudi ne pesniška slava ga nista zadovoljili, dušni mir je šele našel, ko je kot 51-letni mož prejel sveto mašniško posvečenje in posvetil svoje pero v čast božjo. Postal je eden največjih pesnikov katolištva vseh časov. Eno izmed njegovih najmočnejših del je prav »Misterij sv. maše«, ki ga odtlej iz stoletja v stoletja igrajo krščanski odri, da povzdignejo z živo besedo ljudstvo k večnim skrivnostim božje daritve.

To Calderonovo delo, ki ga odlikuje globoka vsebina, mogočna zgradba in blesteč pesniški jezik, je pa težak oroh za vsak oder, tudi za poklicna gledališča, kajti ni drama, fabula ali zgodba v običajnem pomenu besede, ampak simbolična daritev sv. maše. Zato mora biti predstava vzvišena, da misli gledalcev usmeri v Večnost.

Selski igralci so vsi svoje vloge izvrstno rešili, ne le zato, ker ima večina izmed njih že precej izkušnje v igranju, ampak ker imajo nekaj, kar je prav za to Calderonovo delo neobhodno potrebno in ga ne more nadomestiti ali dati nobena šola: namreč živo vero. Prav posebno je treba omeniti Modrost, pa tudi Janeza, Pavla in druge. Presenetljivo je, da se v eni sami fari najde toliko igralcev, saj nastopa skupno na odru 60 ljudi. To je prava farna skupnost, resnično verna in slovenska.

Kolpingova dvorana je bila do zadnjega kotička polna in je mnogo gledalcev moralo stati. Kljub temu pa so ves čas mirno, zbrano vztrajali, kajti vsi so se zavedali, da prisostvujejo prikazu misteriju božje daritve, obredu. Res ne bi si mogli izbrati primernejšega načina, da počastimo Kristusa, našega Kralja.

KNEŽA

Med župnijama Djekše in Krčan je na južnem pobočju Svinške planine se razprostira župnija Kneža. Župnija Kneža sega visoko gor na Svinško planino do višine nad 1500 metrov. Vas Kneža, kjer stoji cerkev, ima nadmorsko višino 1161 m.

V starih spisih se omenja že leta 1309 cerkev na Kneži. To pa ni bila sedanja cerkev, marveč mala cerkva v romanskem slogu. Sedanja cerkev je zgrajena v gotškem slogu leta 1517, torej je stara 442 let. Zvonik pa je bil zgrajen l. 1532.

Pred sto leti je bila cerkev na Kneži temeljito prenovljena. Bila je tudi poslikana. Kdo se ne spominja sv. Jurija, kako duši peklenskega zmaja? Šele letos so te slike prebelili z utemeljitvijo, da niso imele dovolj umetniške vrednosti.

Letos, v zadnjih treh mesecih, so cerkev na Kneži zunaj in znotraj prenovili. Izvršil je to delo v splošno zadovoljstvo restavrador Arnold iz Celovca. Cerkev zdaj ni poslikana, zato se pa kar blešči od zlatnine. Vsi svetniki so namreč nanovo pozlačeni. Cerkev je posvečena sv. Magdalenini spokornici. Do zadnje prenovitve letos je stala v sredi nad oltarjem sv. Magdalena, ob njeni desni strani pa sv. Katarina s potrjim kolesom in sv. Marjeta, ki drži v eni roki križ, v drugi roki pa drži verigo, na katero je navezan peklenski zmaj. Na svoji levici pa je imela sv. Magdalena sv. Elizabeto s košem cvetlic in sv. Jedit s predivom in z mišjo.

Pri zadnji letošnji prenovitvi cerkve pa so postavili v sredo sv. Marjeto, sv. Magdalena pa so postavili čisto na rob, na Marjetino desnico. Utemeljujejo to s tem, da je tako umetniško lepše. Ne dvomimo, da je res tako. Kljub temu pa ostane sv. Magdalena farna zavetnica ali patroninja. Dobro je, da med svetniki v nebesih ni ljubosumnosti in nevoščljivosti, kajti drugače bi sv. Magdalena res lahko postala ljubosumna na sv. Marjeto, ker je zavzela njeno mesto v sredini.

(Dalje na 8. strani)

Gospodinja skrbi za zimo

Kmalu bomo z zelenjadnega vrta spravljale zadnjo zimsko zelenjad. Važno in prepotrebno delo je to, posebno še, če je družina velika. Na kaj vse pa bomo mislile?

Peteršilj

Skoraj ni dneva ne kuhe, ko bi gospodinja ne rabila peteršilja. Poleti ga nabere na vrtu, pozimi, posebno, kadar zmrzuje, je to težko, čeprav prezimi na prostem. Da imamo tudi v tem času pri rokah peteršiljevo zelenje in korenine, vzimimo nekaj peteršilja, pa tudi zelene in drobnjaka, v zabojčkih.

Pred zimo nakoplujemo kolikor mogoče debelih in zdravih peteršiljevih korenov in jim razen treh, štirih srčnih listov odstranimo vse ostale. Zabojček položimo poševno na eno stranico, tako, da je obrnjena odprta stran proti nam. Na ležečo stranico natrosimo 2 — 3 cm rahle prsti, na katero naložimo vrsto peteršiljevih korenov, med katerimi naj bo nekoliko prostora. Glave korenov naj segajo do višine zabojčkovega roba. Na vrsto vloženi korenov natrosimo za 2 do 3 cm prsti, na katero naložimo drugo vrsto korenov itd., da je zabojček poln. Na zadnjo vrsto nasujemo še kolikor moremo prsti in postavimo zabojček pokonci. Napolnjen zabojček naj ostane na vrtu, dokler ne začne zmrzovati, da vloženi peteršilj lepo ozele-

ni. Ko pritisne mraz, ga prenesemo na svetel, pa ne pretopen kraj, da raste počasi. Lepo zelene liste zalivamo zelo zmerno, da ne začne zelenje divjati in korenine gniti.

Zélena in drobnjak

Kakor peteršilj, tako vzimimo tudi zeléno in drobnjak. Za vzimljenje zeléne vzamemo bolj drobne gomolje, drobnjak pa pri presajanju poročemo.

Zelje

Zelje je za zimo važna zelenjava. Vsaka gospodinja si želi ohraniti čim več glav kolikor mogoče dolgo. Najvažnejše je, da odberemo za uzimljenje zdrave, dobro dozorele in ne prevelike glave. Populimo jih kolikor mogoče kasno in posadimo v jarek, izkopen ob kakem zidu. Zakop pokrijemo z deskami, v mrazu pa še z listjem ali steljo, po vrhu pa še s smrekovimi vejami. Zakop naj bo v toplem vremenu na koncih odprt, da je v njem svež zrak. Zapažimo ga s slamo in listjem v hudem mrazu.

Porezane zeljate glave uzimimo tudi tako, da jih spravimo do mraza v kako podstrešje ali lopo, da se osuše in nekoliko navenejo. Ko pritisne mraz, jih prenesemo na police v hladni in ne presuh, pa tudi ne prevlažen prostor. Zeljate gla-

ve ohranimo zdrave tudi tako, da jih zakopljemo v suho otavo ali v snažno listje.

Endivija

Endivijo uzimimo najbolje v topli gredi ali v zračni kleti. Močne, zdrave in lepo razvite sadike otrebimo suhih in poškodovanih listov, nato jih posadimo v rahlo prst ali mivko, vendar ne pretesno, da je med posameznimi rastlinami nekaj prostora. Če jih je treba zaliti, ne smemo zmočiti listov, da ne začno gniti.

Korenstvo

Korenstvo: korenje, peso, redkev, repo itd. uzimimo v mivki ali v rahli prsti v kleti. Bolje prezimi v zasipnicah, narejenih na nekoliko vzvišenih krajih, kjer se voda lepo odteka. Pridelke vlagamo v obliki strme strehe. Tla pokrijemo s smrekovimi vejami, da prihaja do vzimljene zelenjati zrak in da ne gnije. V poljubno dolg kup zloženo korenstvo pokrijemo s smrekovimi vejami, na katero nasujemo 15 do 20 cm prsti, ki jo naberemo okrog zasipnice, da nastane jarek, v katerega se steka voda. V hudem mrazu obdamo zasipnico z debelejšo plastjo prsti.

Čebula

Čebula, česen in šalotka se najbolje ohranijo v suhih in zračnih podstrešjih. Ko pritisne hujši mraz, je za čebulnice primeren vsak hladni in suh prostor.

Krompir

Krompir, ki je najvažnejša prehrana, hranimo v suhih in temnih kletih. Ne pozabimo, da so krompirjevi gomolji živi organizmi, ki dihaajo in se v njih dogajajo razne spremembe. Vlaga in prevelika toplota sta največja krompirjeva sovražnika.

Shranjujemo le skrbno prebran, dobro zrel krompir. Gomolji ne smejo biti ranjeni; le cela zdrava površina varuje gomolje pred gnitjem. Krompir naj ne bo naložen v plasteh, ki so debelejšje od pol metra, ker je ovirano njegovo dihanje. Zaboji in pregrade naj bodo dvignjeni od tal, da se zrak lahko izmenjava. Krompir naj bo v temi, da ne začne odganjati.

Krompir najbolje prezimi pri toploti 3 do 6 stopinj Celzija. V vlažnih kletih in pri velikih množinah uporabljajo sredstva, ki vsrkavajo vlago. Znano je tudi sredstvo, ki ovira odganjanje.

Krompir je treba pozimi večkrat prebrati. En sam gnil gomolj lahko okuži vso okolico. Izločene gomolje odnesemo takoj iz kleti.

Vedeti pa moramo še: da uzimljena zelenjava zahteva oskrbovanje. Predvsem je potrebno zračenje, posebno ob toplejših dnevih; tudi gnilobo moramo skrbno sproti odstranjevati. Pri zalivanju ne smemo močiti listov. Uzimljeno zelenjavo varujemo pred mišmi, ki se kaj rade vtihotapijo v kleti in uzimovališča.

kompostna plast debela kakih 30 cm in smo jo potresli z apnom in lesnim pepelom, jo prekrijemo s 5 do 10 cm debelo plastjo zemlje, ki deluje kot gojišče bakterij in preprečuje izgubljanje hranilnih snovi. Tako delamo postopoma plast za plastjo, dokler ne doseže kup višine 1 m in 20 cm. Tedaj kompostni kup zasujemo z zemljo ali, kar je še boljše, z na pol strohnelim kompostom, ki ga potolčemo z lopato. Na vrhu napravimo jarek za zalivanje z razredčeno gnojnico in vodo za spiranje. Pogosto ovlaževanje in dobro prezračevanje kompostnega kupa je sila važno, ker se trohnenje vrši hitreje. Zato je treba kompostni kup vsaj dvakrat na leto prekropati. Tako negovan kompostni kup bo čez eno leto, največkrat pa že po 8 do 9 mesecih postal dobra kompostna zemlja. Da imamo vedno dober kompost pri roki, je pametno napraviti dva do tri kupčke namesto enega velikega.

Ker je učinkovitost komposta bolj mila, je pripraven za gnojenje večini zelenjavni vrst in rož kakor tudi za gnojenje travi in sadnim drevesom. Pravilno gošpodarjenje s kompostom skrbi za nenehno naravno obnavljanje, kar ugodno vpliva na razvoj naših kulturnih rastlin.

Šoferski kotiček

Bliža se doba, ko bo marsikom delalo užiganje motorja preglavice. Če so motor, uplinjač in užigalna naprava v redu (za kar se je vsak pameten lastnik motornega vozila pobrigal že prej), more biti težkočam pri startanju kriv le človek sam, ki nepravilno ravna. Poznati je treba tudi glede tega nekaj osnovnih pravil, ki so:

a) pri užiganju mrzlega motorja morajo biti izklopljeni vsi ostali potrošniki električnega toka (baterije), kot so to vse vrste luči na vozilu, radio, ogrevalc in podobno;

b) čoker je treba potegniti čisto ven;

c) sklopkin pedal (Kupplungspedall) se potisne čisto noter;

d) noga ne sme biti na pedalu za plin;

e) sedaj se šele pritisne ali potegne za starter!

Seveda bo motor po prvem užigu še kratak čas sopihal nekam neredno, kar pa ni nič hudega. 10 do 15 sekund kasneje že pokaže, če sprejema gorivo in če je prenese postopno vračanje čokerja v normalno stanje.

Če pa motor ne užge takoj na prvi mah, nikar ne orglajte s starterjem. Baterija prenese največ 10 do 15 sekund dolg sunek starterjevega toka, potem pa potrebuje pol do 1 minuto oddiha. Če ostane pri takih brezuspešnih poizkusih užiganja čoker predolgo zunaj, se mešanica zraka in bencina rahlo naolji, svečke se ovlažijo — rečemo, da se je motor zalil. Kdor si noče mazati rok in odviti svečk ter jih obrisati, mora pač malce potrpeti. Čez nekaj minut naj potem brez čokerja pritisne ali potegne za starter ter da polni plin.

Tistim, ki imajo motocikle, se godi podobno. Ti morajo pritisniti parkrat na pedal za zaganjanje motorja, ne da bi pri tem dali plin ali vključili vžigalnik. Na ta način omehčajo otrdelo olje. Šele potem

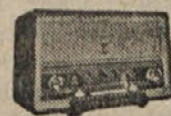
PREHITEVAJ PREVIDNO!

naj odprejo pipico za gorivo, zapro zračno zaklopko na filtru, napolnijo uplinjač z gorivom in s krepkim pritiskom na pedal za zaganjanje poženejo motor. Zračno zaklopko je treba počasi in previdno odpirati, čim je motor užgal.

Pri Dieslovih motorjih je ta postopek precej drugačen kot pri Otto motorjih. Motorji z žarečimi svečicami zahtevajo zadostno žarenje. Bolje je, če svečice žarijo predolgo kot pa pretkratko. Pri užiganju teh motorjev je treba dati polni plin.

Najhitreje se ogreje motor in vsi njegovi pogonski deli, če počasi odpeljete in ne pritiskate preveč na plinski vzvod. V nobenem slučaju pa ni priporočljivo takoj pognati motor na visoko število vrtljajev (Tourenzahl), kajti olje še ne maže brezhibno, dokler ni segreto in bi bila tako obraba batov premočna. Ogrevanje motorja na mestu s tem, da mu dajete vedno več plina torej nikakor ni umestno. Motor se ogreje najhitreje, če mora spraviti vozilo v tek.

Šivalne stroje, motorna kolesa, radioaparate in električne potrebščine

JOHAN LOMŠEK

ST. LIPŠ, TIHOJA 2, DOBRLA VES

Čim več sladkega mošta

Dasiravno letos letina jabolk in hrušk v večini avstrijskih dežel ne bo posebno bogata, je treba vkljub temu računati spričo povečanega povpraševanja po sladkem moštu z vsaj isto količino sladkega mošta kot lani. Vsaka kmetija naj se zavoljo tega pobriga, da bo pri hiši dovolj naravnega čistega sladkega mošta za dnevno uporabo vseh družinskih članov vse leto, posebno pa v poletnem času, ko je največ dela na kmetiji in žeja najhujša.

Izdelovanje sadnih sokov, najsibo industrijskim potom ali z domačimi pripravami, se dviga iz leta v leto. Svetovna proizvodnja sadnih sokov se je od leta 1938 do danes posedmorila. Brez dvoma prednjači pridobivanje sladkega mošta predvsem iz jabolk, pa tudi iz jagodičevja.

Sladki mošt naj bi bil kot najboljše in najbolj zdrava ljudski pijača v prvi vrsti namenjen kot živež pri dnevni dieti in manj kot pijača za uživanje. Še vse pogosto primerjajo naravni sladki mošt, ki ga izdelujemo brez vseh kemičnih dodatkov, z drugimi več ali manj umetnimi osvežujočimi pijačami. Lanskoletna izredno bogata letina sadja je kmete prvokrat pripravila do tega, da so pričeli izdelovati sladki mošt ter na ta način spravili odvišno sadje v prodajo. Ker pa so manjkale tehnične naprave za racionalno pridelovanje sladkega mošta, seveda izdelovanje

te pijače ni moglo priti do potrebnega razmaha. Ponokod so bile sadne preše premalo zmogljive. Nekatere kmetije so se tripinčile še z manjšimi vretenastimi prešami, katere bi morale zamenjati hidravlične preše, ki zmorejo veliko več v krajšem času. Tudi zvonci za izdelovanje sladkega mošta so bili navadno premajhni in je šlo delo le počasi od rok. Tako zvani obratni sterilizirski zvonec, ki sterilizira na uro do 600 litrov mošta, bi pri obsežnejših prešanjih omogočil nemoteno delo. Zelo se je obneslo steriliziranje že napolnjenih steklenic (2 litrskih) v posebnih, s paro ogrevanih sterilizacijskih banjah.

Važno poglavje so tudi steklenice. Lansko leto so bile steklenice in gumijaste kapice večinoma razprodane in je izdelovanje sladkega mošta v kmečkem gospodinjstvu zavoljo tega zastalo. Poizkusi, shraniti sladki mošt v lesenih sodih, so se seveda izjalovili, s kemičnimi sredstvi za konzerviranje pa nihče ni hotel zmanjšati vrednosti te dragocene pijače.

Glavna naloga vsakogar, ki namerava letos pridelati sladki mošt, je, da se oskrbi z vsemi potrebnimi pripravami še pred prešanjem, da mu sadje ne bo šlo v izgubo. Če že nimamo lepega, prvovrstnega sadja za prodajo, imejmo vsaj sladki mošt, ki nam bo tudi lahko prinesel denar v hišo.

Vrtni zemlji dajmo komposta!

Pripravljanje komposta je nujno potrebno delo domačih vrtnarjev, ker ti ne morejo sami proizvajati humusnega gnojila. Zelenjava, rože, sadno drevje in podobno bo res dobro uspevalo le v zemlji, ki ima dovolj hranilnih snovi in je v dobrem stanju. Te hranilne snovi je možno dajati zemlji seveda tudi z umetnimi gnojili, vendar ta ne vsebujejo organskih snovi in bakterij, pač pa večkrat snovi, ki vplivajo neugodno na fizikalne lastnosti zemlje. Če jih stalno uporabljamo, se struktura zemlje slabša in njena rodovitnost popušča. Hlevski gnoj pa vsebuje velike količine organskih snovi, ki se v zemlji spremenijo v humus. Poleg tega pa ima v sebi tudi mnogo bakterij, ki morejo v zemlji živeti še naprej. Vsebuje tudi hranilne snovi. Hlevskega gnoja pa si ne more privoščiti vsak domači vrtnar.

Pravilno pripravljen kompost je edino gnojilo, ki more hlevski gnoj skoro vedno popolnoma nadomestiti. Kompost dobavljamo rastlinam humusno substanco in hranilne snovi v lahko sprejemljivi obliki. Domači vrtnar mora zato skrbeti, da si pripravi čimveč tega gnojila. Napravljanje

komposta nudi možnost za koristno izrabljanje odpadkov in ničvrednih snovi, ki jih je včasih celo težko spraviti s pota.

Kompostni kup se napravi v kakem senčnatem kotu vrta, za grmičevjem ali za plotom, kjer ga ni videti. Do njega mora voditi dovolj široka pot, da se pride tudi s samokolnico do njega.

Kompostni kup napravimo takole:

Prostor, kjer bo stal, izravnamo in položimo na tla dovolj debelo plast šote, ki bo vpijala pronicačo vodo. Na to šoto nasujemo tanko plast zemlje in na to razne odpadke, kot n. pr. listje, odcvetele grme, liste zelenjavni rastlin, pokošeno travo, plevel, ki pa ne sme vsebovati dozorelega semena, itd. Te rastlinske snovi vsebujejo sorazmerno le malo hranilnih snovi. Šele, ko pridejo na kompostni kup tudi dragoceni kuhinjski odpadki, predvsem odpadki živalskega izvora, se dvigne tudi vrednost kompostnega kupa. Bolnih rastlin seveda ne mečemo na kompostni kup, ampak jih globoko zakopljemo ali sežgemo. Na kompostni kup tudi ne spada kamenje, ostanki žic, konzervne doze, črepinje in podobna navlaka, ker ne strohni. Ko je

Vljudnost in obzirnost

Vljudnost in obzirnost sta zahteva prave srčne izobrazbe, sta zahteva krščanske ljubezni do bližnjega. Vljudnost in obzirnost nista znamenje slabosti, marveč sta nasprotno znak moči, kajti sta izraz kulture in kultura je gospostvo človeka nad njegovo lastno naravo. Obratno pa tudi brezobzirnost in surovost nista znamenje moči, marveč sta le znak nezrelosti, neomikanosti.

Vljudnost in obzirnost sta zahteva krščanske ljubezni. Zlato pravilo ljubezni do bližnjega je postavil Zveličar z besedami: »Vse, kar hočete, da store ljudje vam, storite tudi vi njim.« Vsa dela krščanskega usmiljenja in krščanske ljubezni do bližnjega, vsa dela obzirnosti in vljudnosti, v krščanskem duhu storjena, so, kakor bi bila Zveličarju samemu storjena.

Sveti vzgojitelj Janez de la Salle pravi o vljudnosti: »Vljudnost je izraz odkritosrčnega spoštovanja in srčne dobrohotnosti v vsem zunanjem zadržanju nasproti vsem onim, s katerimi pridemo v dotiko. Razločujemo zgolj zunanjo in zato neresnično in pravo, pristno vljudnost, ki je izraz notranjega krščanskega mišljenja. Ta se po pravici imenuje cvet krščanske ljubezni. Vljudnost stori družabno občevanje prijetno in lahko, nalaga pa tudi dolžnost, bojevati se proti samoljubju, ki je navadno vzrok sporov in nesporazumljenj.«

Na tem mestu si hočemo natančneje ogledati en primer nevljudnosti in brezobzirnosti. Marsikdo je že sam doživel kak podoben slučaj.

Pri kakšnih skupnih izletih ali sestankih morajo navadno udeleženci, ločeno samo po spolih, skupno prenočevati. Tu pa po navadi ni miru. Kljub pozni uri se nekateri — na jezo in nevoljo drugih — med seboj glasno pogovarjajo in smejiijo. In če jih kdo, ki bi rad spal, prosi, naj bodo tiho, se neredko zgodi, da ostane taka prošnja glas vpijočega v puščavi ali pa prizadeti začnejo delati še hujši nemir. Zgodi se, da prav iz nagajivosti in da druge dražijo in jezijo, začnejo še glasneje govoriti in se še hrupneje smejeti. Četudi se to ne zgodi iz hudobije, je vendar treba tako obnašanje obsoditi kot neljubeznivo, kot nedostojno in brezobzirno, kot izraz pomanjkanja prave srčne kulture — izobrazbe. Smele bi se postaviti pravilo, da mora po deseti uri na skupnih ležiščih in prenočiščih vladati mir. Razen seveda, če se vsi navzoči strinjajo s tem, da se družba kratkoročno s petjem, pogovarjanjem itd..

Toda namesto da bi se v takih prenočiščih postopalo kar najobzirneje, se pogosto dogaja ravno nasprotno. Posamezni in skupine prihajajo v poznih urah, glasno zapirajo vrata, prižigajo luči, hodijo v spalnici sem in tja, ropotaje spuščajo čevlje na tla, se smejiijo in pogovarjajo. Kratko malo: ne kažejo najmanjše obzirnosti do onih, ki so se že podali k počitku in ki bi radi spali.

Naravno je, da mora tako neotesano in brezobzirno ravnanje one, ki so se že podali k počitku, predramiti iz spanja, če se jim je sploh že posrečilo zaspati. Drugo jutro pa se čujejo pritožbe: Celó noč ni bilo miru; ni bilo mogoče spati; če smo nepokojneje prosili, naj dajo mir, so delali le še večji nemir. — In posledica take brezobzirnosti? Izletniki se drugo jutro počutijo utrujene, zaspane, nerazpoložene.

V nevljudnosti in brezobzirnosti se zrcali pomanjkanje ljubezni do bližnjega. Resnično olikan človek drugim ne bo povročal brez potrebe bolelosti in bolečine. Ljubezen, potrpljenje, samopremagovanje, to je najvažnejše v človeškem življenju.

VOJAK NA MESTU

Kdor hoče mir, mora pripravljati vojno, so trdili stari Rimljani. In enako tudi na Danskem, kjer se tudi vadijo v vojaških umetnostih.

In zgodilo se je v priliki orožnih vaj na jugu Jütlanda, da so postavili na cestnem križišču stražo. Vojak naj bi se pridružil edincu, ki je prihajala od juga. Potrpežljivo je čakal celo noč, ves dan. Ljudje iz okolice so mu poskrbeli jedao in pijačo. Toda o bližajoči se edinci ni bilo sledu. Mimooidočim se je smilil in nekdo je telefoniral v bližnjo vojašnico, ker je vojak že čisto onemogel. In glej, v nekaj minutah ga je že prišel iskat vojaški avto. Poveljujoči častnik je na vojaka čisto pozabil. Vaje so bile pa medtem tudi že končane.

Srečanje s hudičem

(Prosto po Pierru l'Erémitu)

Sinoči, ko sem šel k seji društva za katoliški tisk, sem srečal hudiča. Oblečen je bil elegantno: hlačnice so bile zlikane in izza čevljev so se videle svilene nogavice. Nagnil je k meni svoj gladkoobriti obraz in se mi posmehnil: »K seji tiskovnega odseka greste? Na smeh mi gre. Le mučite se, ubogi katoličani, jaz vas bom vendarle zadavil! Poglejte mojo pest: trda je in neusmiljena. S to roko sem zavezal katoličanom oči in več kakor 60 let že trdno drži ta obveza.«

S paličko je pokazal mimoidočega. »Poglejte tega gospoda! Tudi njemu sem zavezal oči, dasi on ne ve tega. Je katoličan, pa bere samo moje časopise, v katerem mu skrivaj dan za dnem zasmehujem Cerkev in krščanstvo. Vsak četrtek si kupi še šaljiv list s pikantnimi — vi bi dejali umazaniami — anekdotami in z umetniškimi — po vaše kajpak nenravnimi slikami. Hlastno ogleduje slike, požira moje dovtipe in slednjič vrže časopis v koš za smeti. Od tod pa roma po vsej hiši: prav vsi, tudi kuharica, ga prebero. — Dobro sem mu zavezal oči, mar ne?«

Nekaj korakov dalje sva srečala gospodično. »Ali vidite ondi tisto dekle? Tudi ona je katoličanka, celo v cerkev hodi. Pa je vendar zvesta naročnica mojega lista, ki ga vsak dan kupuje v tej trafiki. Roman, ki ga priobčujem, in pa intimne zgodbe iz družinskega življenja so pač zelo interesantne. List pa tudi ne stane več kakor 1 šiling, to ni veliko, to je kakor kapljica, mislite vi. Res je kapljica, ampak množica tvori silo. S šilingi te katoličanke in s tisoči drugih vaših ljudi zidam tiskarnice, krijem stroške za papir in tisk in plačujem časnikarje, ki mi morajo služiti tukaj in po vsem svetu. — Kako radi nosijo katoličani mojo obvezo!«

Prišla sva mimo prodajalca časopisov, kateri je imel bogato izbiro in kjer na stotine mimoidočih vsak dan kupuje časopise. Listi so bili nakopičeni, tako da sem lahko bral naslove. Hudiču so se svetile oči: »Tukaj prečete vaše časopise, prečete jih vendar!«

Molče sem šel: eden, dva, trije... Samo eden izmed njih izhaja v nekoliko večji nakladi. Težka misel mi je legla na dušo.

»Sedaj pa poštejte moje časopise!« Hitro je kazal s palico od časopisa do časopisa. Vsi so bili veliki listi z visoko nakladno številko. »Ta list mi služi z uvodnim člankom, oni s pikantnim podlistkom; v tem časopisu najdete moje oglašje, že veste katere. V onih listih vidite moje slike; vi bi najbrž zardeli, bralci pa se le pritaženo smehljajo. In ondi izhajajo škandalozne zgodbe, katere tako ljubim, in zahrbtni napadi na duhovnike in redovnice. Slednji so zlagani, porečete vi, vem to, a nič ne de, učinkujejo pa le. In tukaj zanimive novice iz kina in zabavne dogodbe iz gledališkega sveta.«

Slednjič je le nehal in povedal palico. »Poglejte, toliko listov dela zame, prvi tako, drugi drugače. In katoličani berejo in plačujejo moje časopise. Kaj pravite, ali ni trdna moja obveza?«

Nasproti nama je prihajal duhovnik. »Poglejte ga; preteklo nedeljo je pridigoval proti meni. Veliko si je prizadejal, posebno konec je bil ganljiv. Govoril je, kako naj izganjamo mutastega hudiča. Jaz namreč delujem tudi tiho in neopaženo. Toda dobri mož me ne bo izgnal. Štel sem: vseh skupaj je bilo pri pridigi 197 oseb... Pri meni pa, — poglejte tjakaj!...« V strnjeh vrstah — pravkar so zaprli delavnice in urade — so vrel ljudje mimo prodajalca časopisov. Uradniki in delavci, elegantni in preprosti ljudje, mnogi, mnogi so kupovali časopise, pa malokateri je kupil našega. »Vidite, to je drugačna pridiga, drugačno občinstvo, ali ne? Kdaj ima duhovnik toliko ljudi pred seboj? In jaz pridigujem vsak dan, zjutraj, opoldne in zvečer, v vsaki številki, v vsakem stavku. Ta siromak pa pridiguje vsako nedeljo enkrat svojim sto ovčicam. Haha, tudi nje-

mu sem zavezal oči, tudi on ne ve, kje prebiva mutasti hudič. On ne vidi razločka med mojo in svojo pridigo, ki je kakor med strojno puško, katera izstrelji v minuti sto strelcev, in med lokom, kateri od časa do časa izproži puščico. On ne ve, kdo mu krade duše. Naj pridiguje, zmaga je le moja!«

Ob tem dolgem, sramotilnem govoru se je raznel. Šepetaje se je potem nagnil k meni: »Priznam, enkrat sem se začel bati katoličanov. Ko sem otrokom odvezel šolsko molitev in sem jih učil nesramnih pesmi, ko sem jih odtujeval od zakramentov in zasmehoval njihovo vero, tedaj sem že menil, da sem si upal preveč, da bodo katoličani strgali raz oči mojo obvezo. Pa sem jo le še dva- do trikrat močneje zadrgnil. Vsak mesec sem izdal nov list, kateri je moral hvaliti katoličanom novi napredek toliko časa, da so pač verovali. Mo-

Njene solze

Ne vidim rada solz. Težko mi je v luči, kadar vidim jokajoč obraz. Najbolj pa so me vedno bolele matrine solze.

Kadar so polzeli svetli biseri iz njenih lepih oči, tedaj sem vedela, da leži nekaj izredno težkega na njenem srcu.

Mamica je bila bolna, hudo bolna. Sedela sem ob njeni postelji. Potne kapljice so ji rosile čelo; blede obraz je izražal vse trpljenje. Ko so za trenutek bolečine minile, mi pravi mamica počasi, s tresočim glasom: »Otrok moj, še tebe, ki si moja najmlajša, bi rada videla preskrbljeno in potem rada umrjem.«

Glas ji je drhtel, solze so se ji ulile po licu. Kriknila sem in odhitela, da ni mama videla mojih solz, da ni čutila, kako je moje srce zakrvavelo ob teh besedah. Saj tedaj nisem mogla misliti, da bi zamogla živeti kdaj brez matere.

Uslišal te je dobri Gospod in odpeljala si svojo najmlajšo iz toplega doma v svet, v življenje, da si sama služi svoj grenki kruh.

Ko je odšla in me pustila na moji prvi službi samo, sem v srcu zaprosila: Bodi mi dober, Gospod, ohrani mi jo še nadalje. Mlada sem, potrebujem njenih nasvetov; tujina je dostikrat mrzla, tuja; mamčina ljubezen me bo grela, njena molitev čuvala, da bodo moja pota vsa svetla in čista.

Toliko je žrtvovala mati zame, daj, o

Snežinka:

Odšli so...

(Spomini o Vseh svetih)

Vse mi je vzel Gospod: mamo, očeta, dom. Nimam več mamice, da bi pohitela v njeno toplo zavetje, kadar je srce polno bolečine, kadar je tujina mrzla, hladna, da te zazebe v dno duše ob samotni, ob brezčutnosti ljudi. Nimam več one dobre matere, da bi ji s toplo, ljubečo besedo razjasnila obraz in vlila veselje v obraz in vlila veselje v srce.

Nič več me ne čaka v tistem domu, tam pod golovškim hribom v prijazni beli hiši moj dragi očka. Ne šteje več dnevov in ur, da pride njegov otrok domov.

Prva je odšla mamica. Tiho je postalo v našem domu. Pogrešali smo vsepovsod toplote, ki jo je mama vdihnila vsakemu koticu. Ostal nam je pa še naš dobri očka. Njegovo ljubeče srce je bilo vedno pri svojih otrocih. Bili smo mu sladka skrb. Odšel je tudi on.

Zapustila sta nas in dom se je zrušil. Prišlo je slovo od doma, od tolikih let, ki sem jih preživljala v onih prostorih.

ja moč se je še okrepila: o, ta lepa obveza!... Poglejte mene! Jaz pa ne nosim obveze, jaz gledam jasno v svet in kako jasno! Posebno en posel, ki ga pa katoličani ne razumejo, jaz dobro razumem. Ponosen sem na svoj tisk, zanj storim vse. Vsi moji pristaši, prostovoljni in prisiljeni, morajo žrtvovati za moj tisk. O moj tisk, kako ga ljubim in hvalim! Saj me vendar vodi od uspeha do uspeha. Moja načela razširja po vseh okrajih, bero jih na vseh postajah, v vsakem brzovlaku. Z vsako ladjo plava moj tisk in v letalih plava po zraku. Širi se od mesta do mesta, od vasi do vasi, od hiše do hiše. Tej sili katoličani niste kos. O moja ljuba obveza!«

Prišla sva do hiše, kjer naj bi se vršila seja. Sel je z menoj po stopnicah, in ko sem odprl vrata, je hitro pogledal v dvorano: »Tale peščica ljudi, — komaj šestnajst, — in me hoče premagati?« Zaničljivo se je zasmel.

Obrnil sem se in mu trdno pogledal v obraz in, preden sem pred njim zaprl vrata, sem mu dejal: »Dvorana, v kateri je Kristus obhajal zadnjo večerjo, je bila še manjša; in vendar sta te premagala duh in sila, ki sta izšla od onod. Verujem, da te bo tudi v tisku premagal Kristusov duh, četudi mi pademo kot žrtve. Končno se bodo pa katoličanom le odprle očini zvesto in požrtvovalno bodo cenili svoj katoliški tisk. Iz rok in iz hiš bodo vrgli tvoje časopise. Tedaj bo tudi konec tvoje moči. To verujem.«

Gospod, da ji bom še dolgo, dolgo topel žarek, svetlo sonce na njeni poti, da ji bo lepo in prijetno na njene stare dni.

Po par letih nam je mamica zbolela. Obiskala sem jo. Odprli smo ji okna, da so se usuli zlati žarki sonca in ji božali izmučen obraz. Ko sem odhajala, mi je šepnila tiho, obzirno: »Še en poljub, otrok moj.« V očeh so ji zablestele solze in drsele po bledem licu. Poljubila sem te solze, zadnje solze, ki jih je iztisnila grenka slutnja zadnjega srečanja, zadnjega slovesa s svojim otrokom... O mati moja, tedaj nisem mislila, da sem zadnjikrat gledala tvoje dobre oči, da sem poslednjikrat pila glas tvojih besed v svoje srce!

Mrak je bil, ko sem stopila v samotno kapelico. Večna luč je rdela v svetilniku.

Skrušena sem klečala pred kipom žalostne Matere božje. Iz mojih ust ni bilo besede ne tihe goreče prošnje, ki bi mi olajšala srce.

Le mamine besede so mi neprestano šepetale na uho in njene solze so blestele kot rdeči biseri, polni srčne krvi.

Sedaj nimam več matere. Ze več let mi počiva na pokopališču.

O mati moja, kako bi bila bogata, če bi ob moji strani bila ti, ki si bila sama ljubezen, sama žrtev, živ plamen, ki se je izgoril v srčni ljubezni do svojih otrok.

—ka

P * I * S * A * N * O * B * R * A * N * J * E

Spomini ob Oseh svetih

Prvi novemberski dan — praznik Vseh svetih — se nagiba proti večeru. Ze zgodaj se je začelo mračiti. Morda so temu vzrok goste megle, ki visijo kot težko breme nad dolino in tlačijo k tlom. Soncu se jih danes ni posrečilo prōdreti, da bi se moglo uveljaviti kakor vrsto dni poprej.

Na pokopališču polagoma ugašajo sveče, prižgane od ljubeče roke rajnim v spomin. Z dogorevajočimi plameni se poligrava rahla sapica in na zrahljano zemljo se tu in tam pociodi od gorkote raztopljeni vosek. Pomešan z opojnim vonjem darovanega cvetja razširja svoj duh po vsem pokopališču.

Tiho zapuščajo zadnji obiskovalci grobove svojih nepozabnih umrlih in marsikdo si pred odhodom še obriše solzo iz oči.

Iz zvonika se oglašajo zvonovi. Otožno in žalostno doni njih spev. Namenjen vsem vernim dušam, je živčim opomin na minljivost vsega, kar more nuditi človeku kratka pot življenja, bodisi v sreči ali nesreči.

Medtem je razgrnila noč svoja skrivnostna krila čez jesensko — izčrpano zemljo in po hišah so se zasvetile luči.

Tudi jaz sem prižgala voščeno svečo ter jo postavila v sredino mize. Zraven nje, po starem domačem običaju, hlebec kruha in nož.

In tako vas vabim, dragi pokojni, da v noči povratka na svoje domove, posetite tudi mene! Pripravljena sem na vaš sprejem.

Pri bledem svitu leščerbe iščem v spominu vaše znane obraze. Brez besed se hočem pogovarjati z vami, ki ste mi bili v življenju dragi.

Predvsem vi, ljuba mati, z vašim plemenitim ter požrtvovalnim srcem! Čeprav vam je na slaba ramena usoda naložila težko breme, sta ostali glavni potezi vašega značaja skozi celo življenje dobroti in ljubezni, ne samo do svojih, marveč tudi do drugih ljudi.

Na vas, oče, se spominjam kot na strogo in neupogljivega moža. Toda vaše pridne roke so se neumorno trudile z delom. Podedovana gruda vam je bila nad vse. Poti do src svojih otrok niste iskali. Samo ob sebi je bilo umevno, da smo vam bili podložni in pokorni. In morda je bilo prav tako.

Pred mojimi duhovnimi očmi se je prikazal vaš ljubi obraz, moja draga babica! Komaj sem začela obiskovati šolo, ko ste nas zapustili za vedno. Kako prijetno je bilo v vaši gorki sobici, ko ste mi v dolgih zimskih večerih pripovedovali prve pravljice! Dobro sem se počutila pri vas. Toda še danes me včasih obiščite v snu, čeprav je medtem minulo že nekaj desetletij.

Po vrsti se spominjam tudi vas, dragi bratje in sestre, ki ste morali vsi že zgodaj

v hladni grob. Marsikaj nas je v življenju družilo in marsikaj tudi ločilo, kar je v ozki družinski skupnosti po vsem razumljivo. Šele pri slovesu smo občutili, kako radi smo se pravzaprav imeli.

Tudi vas, strici in tete vabim za nekaj trenutkov v noči »vernih duš« na obisk. Posebno vas, dragi ljubljanski stric. Mnogo naklonjenosti ste mi izkazali za časa mojega bivanja pri vas. Najini skupni sprehodi po krasnem tivolskem parku v okolici mesta so mi bili vsakokrat poseben doživljaj. Vi pa ste se tedaj radi posluževali priložnosti in govorili z menoj v domačem rožanskem narečju.

Sedaj pa še k vam — stric sodnik! Kot upokojenec ste dalj časa bivali v krogu naše družine in kot izobraženec tudi vzgojno dobro vplivali na naš razvoj. Ne samo hišni stanovanca, temveč cela okolica se je zatekala k vam za pomoč in nasvete in vi ste radi ustregli, kjer ste le mogli. Vašo osebnost pa je še posebno odlikovala zmožnost za zabavo in šaljivost. En dogo-

W. W. JACOBS:

Trije za mizo

(Prevedel Mirko Javornik)

V sobi, kjer so pili kavo, se je beseda sukala okoli strahov in prikazni. Skoraj sleherni navzočih je bil prispeval svojo drobtinico h kupu znanja o tej megleni in nekam zgubljeni stvari. Sodbe so se gale od nespodobne nejevere do otročje vere. Nekdo od vernejših je šel tako daleč, da je nejevernost obsodil za brezbožno in se skliceval na Endorsko čarovnico. To mu je pa malce spodletelo, ker je bil vso reč nerazložljivo zameštral z zgodbo o Jonu.

»Ko govorimo o Jonu,« je dejal slovesno in se mimogrede poživžgal na okoliščino, da je odklonil odgovor na več radovednih vprašanj, katera so mu bili zastavili glede tega, »se spomnite čudnih pripovedi, ki nam jih tvezejo mornarji.«

»Ne bi vam hotel svetovati, da vse to verjamete,« je rekel robot, gladko obrit možak, ki je poslušal, ne da bi kaj dosti govoril. »Vidite, kadar pride mornar na suho, vsi pričakujejo, da bo imel kaj povedati. Njegovi prijatelji bi bili kar razočarani, če ne bi imel.«

»Dobro je znano,« ga je odločno ustavil prvi govornik, »da so mornarji zelo nagnjeni k prividom.«

»Res,« je suho odvrnil oni; »po navadi jih dobivajo v dvoje in presenečenje, ki jim pretrese jetra, pogosto rodi prihodnje jutro mačka.«

»Niste vi sami nikoli ničesar takega videli?« je namignil nekdo od nejevernih.

ferdinovega sistema, ki je prikladen za merjenje izredno nizkih temperatur.

Preden so začeli s poskusom, so ta termometer primerjali z navadnim toplomerom in Barbicane ga je sklenil uporabiti.

— Kako bomo to izvedli? je vprašal Nicholl.

— Nič lažjega ko to, je odgovoril Michel Ardan, ki ni bil nikoli v zadregi. Hitro odpremo okno, vržemo termometer ven, ta bo lepo poslušno spremljal izstrelek in čez četrto ure ga spet umaknemo noter...

— Z roko? je vprašal Barbicane.

— Z roko, je odgovoril Michel.

— No prijatelj moj, še pomisliti ne smeš na kaj takega, je rekel Barbicane, zakaj od roke bi ostal samo zmaličen štrcelj, zmrznjen v strašnem mrazu vesoljstva.

— Res!

— Strašno opekline bi čutil, ko da si se opekeli z razbeljenim železom. Kajti občutek je popolnoma isti, kadar toplota naglo pride v naše telo ali pa ga naglo zapusti. Sicer pa nisem prepričan, da bi nas predmeti, ki bi jih vrgli ven, še vedno spremljali.

— Zakaj ne? je vprašal Nicholl.

— Če gremo skozi še tako redko ozračje, bi ti predmeti zaostali za nami. Zaradi teme se ne bi mogli prepričati, če so še

dek mi je ostal v posebno živem spominu: Na klopi pred vrati sosedove hiše ste nekoč sedeli, v družbi sosedovega sina. Tedaj je prišel mimo znanec ter vas vprašal: »No gospod rihtar (sodnik) — kaj pa delate danes?«

»Nič — in Tonej mi pa pomagal!« — ste se kratkotalo odrezali. Mnogo let je že poteklo od tega in tudi vi ste že zdavnaj odšli v večnost.

Mnogo jih je v tej tihi in zagonetni večerni uri še potovalo skozi moj spomin.

Naj omenim samo še tebe, zgodaj umrli prijatelj! Na tvojem grobu danes najbrž ni gorela nobena lučka in nihče ti ni daroval cvetja. Ležiš v tuji deželi, daleč proč od vseh, ki so te nekoč poznali in radi imeli. Onkraj morja si našel svoj rani grob. Le zvezde s širnega neba ti morda svetijo ali pa ti buči neskončno morje svojo zadnjo uspavanko.

Vedno dalje se pomika noč. Tudi moja sveča že dogoreva in njen plamenček nemirno plapolja. Oči postajajo trudne. Telo zahteva tudi današnjo noč svoj počitek.

Zato se sedaj poslavljam od vas, moji nemi in nevidni gostje!

N. K.

ki se je stekala pravokotno na cesto, po kateri sem hodil, in se odločil, da bom našel domov po drugi poti. Steza je bila dolga in je imela več odcepov, vsak od njih pa spet svoje, ki so ponajveč držali na odprto barje, kakor sem dognal, ko sem poskušal iti po dveh ali treh. Ker sem bil truden teh steza, sem sklenil, da se bom za naprej zanašal na mali kompas, ki mi je visel na verižici za uro, in sem jo mahnil domov kar počez.

»Že sem bil precej globoko v barju, ko se je polagoma začela razgrinjati megla, ki se je nekaj časa obotavljala ob robah jezov.

»Kompas mi zdaj ni nič hasnil in tako sem se šepavo potikal po barju. Sem pa tja sem zavpil, če bi me morda slišal mimo idoč pastir ali hlapec. Čez dolgo se mi je noga po veliki sreči znašla na vegasti poti, potegnjeni skozi barje. Stopal sem po njej počasi ter tipal s palico in tako se mi je posrečilo, da sem se je držal. Hodil sem tako že nekaj časa, ko sem zaslišal korake, ki so se mi bližali.

»Ustavila sva se, ko sva se srečala, in ko je novi došlec, deželan robatega videza, slišal o moji smoli, je stopil z mano skoraj miljo nazaj. Spravil me je na cesto ter mi natanko popisal, kako bom prišel do vasi, ki je bila kake tri milje odondod.

»Bil sem tako truden, da so mi tiste tri milje zvenele kakor deset, poleg tega sem pa malce od ceste nejasno videl razsvetljeno okno. Pokazal sem tja, toda moj sopotnik se je stresel ter se nekam nevršečno ozrl naokoli.

»Tam ne boste našli dobrega« je dejal naglo.

»Zakaj ne? sem vprašal.

»Tam je nekaj, gospod,« je odvrnil; »kaj, ne vem, a hiša je nekdanj pripadala lovskemu čuvaju, kakor so včasih živeli tod, vidite; potem pa ni bilo tam nikoli nič prida. Nekateri pravijo, da je tisto uboga, nora stvar, drugi trdijo, da je nekakšna žival. A naj bo, kar že, ni, da bi človek lazil gledat.

»Prav, pa pojdem naprej,« sem dejal. »Lahko noč.«

Ubral jo je nazaj in veselo žvižgal, dokler niso njegovi koraki zamrli v dalji. Jaz pa sem šel po poti, ki mi jo je bil pokazal, dokler se ni razcepila na tri, od katerih bi tuju za vsako lahko rekli, da drži naravnost. Zeblo me je že in bil sem truden. Ko sem si napol opomogel, sem počasi odkoračil proti hiši.

»Vse, kar sem mogel v začetku videti, je bila tista mala lisa svetlobe v oknu. Šel sem proti njej, dokler ni na lepem izginila in sem se znašel v visoki živi meji. Tipal sem pot krog nje, da sem prišel do majhne lese. Previdno sem jo odprl in stopil po dolgi poti, ki je držala do hišnih vrat, a moram reči, da mi je bilo malce neprijetno pri srcu. Od znotraj ni bilo ne luči ne glasu. Napol sem se pokesal svoje drznosti, prijel palico na kratko ter polahko potrkal na vrata.

»Čakal sem nekaj minut, potem sem potrkal spet. Palica je še toliko po vratih, ko so se na lepem odprla in pred mano je zrasla močna, koščena starka, ki je držala svečo v rokah.

»Kaj bi radi?« je vprašala čemerno.

»Pot sem izgubil« sem dejal vljudno. »Rad bi prišel do Ashvillea.«

»Ne vem, kje je to,« je odvrnila starka.

»Že je hotela zapreti vrata, ko se je iz sobe ob veži prikazal star mož, sila visok in širokih ram ter prišel k nama.

»Ashville je petnajst milj od tod,« je rekel počasi.

»Če bi mi hoteli pokazati pot do prve vasi, bi vam bil zelo hvaležen,« sem pripomnil.

»Ni odgovoril, pač pa se je naglo, na skrivaj spogledal z žensko. Ona je odmignila.

»Najbližji kraj je tri milje daleč,« je dejal, ko se je obrnil k meni ter po vsem videzu skušal omečiti po naravi rezki glas. »Če mi hočete nakloniti prijetnost svoje družbe, vam bom skušal postreči tako udobno, kar se le da.«

Obotavljal sem se. Bila sta zares nič kaj prijeten par, in mračna veža s senčami, ki jih je metala sveča, je bila težka kaj vabljivejša od teme zunaj.

(Dalje na 8. str.)

(Dalje prihodnjič)

JULES VERNE:

99

Potovanje na *Luna**)

— Kakšna pa je temperatura zunaj? je vprašal Nicholl.

— Točno temperatura medplanetnega prostora, je odvrnil Barbicane.

— Potem, je povzel Michel Ardan, je zdaj najlepša priložnost, da preizkusimo, česar nismo mogli poskusiti, ko so nas obsevali sončni žarki.

— Zdaj je čas ali nikoli, je odgovoril Barbicane, ker smo v ugodnem položaju, da lahko preskusimo temperaturo vesoljstva in se prepričamo, ali so točnejši računi Fouriera ali Pouilleta.

— Vsekakor je mraz, je pripomnil Michel. Poglejte paro, ki je zmrznila na steklu okenca. Če bo šlo tako naprej in bo temperatura še padla, bo para ob našem dihanju ko sneg padala okrog nas.

— Pripravimo termometer, je rekel Barbicane.

Navadni termometer seveda ne bi bil za rabo v razmerah, v kakršnih so ga hoteli uporabiti. Zivo srebro bi bilo v cevi zmrznilo, ker pri 42 stopinjah pod ničlo ne ostane več v tekočem stanju. Toda Barbicane si je bil preskrbel termometer Wal-

KNEŽA

(Nadaljevanje s 4. strani)

Cerkev na Kneži je bila nekoč dječka podružnica. Leta 1777 se v starih spisih Kneža omenja že kot samostojna fara ali župnija. Leta 1782 je imela župnija Kneža 395 duš. Zdaj jih ima okrog 200, torej polovico manj kakor pred dvesto leti. Zdaj Knežo soupravlja dušni pastir na Krčanjah. Zato se krčanjski gospod vozi z avtom na Knežo. Ali po cesti čez Gornjo Knežo ali pa na Grebinj in čez Djekše, kajti med Krčanjami in Knežo je globok jarek, graben, da se tam čez ne more peljati z avtom.

Že v starih časih so bili Knežanci brez lastnega dušnega pastirja. Že leta 1467 so se pritoževali pri cerkveni oblasti, da kar pol leta nimajo maše; da otroci umirajo brez krsta in bolniki brez zakramentov. Pozneje so enkrat zopet šli v št. Andraž v Labudski dolini k škofu in so prosili za lastnega duhovnika. A škof jim je odgovoril, da duhovnik na Kneži ne more živeti, ker je premalo duš. Knežanci so nato odgovorili: »Saj ne bodo duš jedli.«

Na Kneži je tudi šola. Nekaj časa sta bila dva razreda, zdaj je eden s štiridesetimi otroki. Pa niso vsi otroci iz knežanske fare. Precej otrok prihaja v šolo na Knežo z Vobrskih gor (župnija Vobre) in

s Tolstega vrha (župnija Grebinjski Klošter).

Blagoslovljanje prenovljene cerkve na Kneži se je vršilo na god sv. Lukeža, v nedeljo 18. oktobra. Bilo je krasno vreme, toplo je sijalo sonce. Djekšarji in Krčanjski so prišli s procesijo k blagoslovitvi. Cerkev so blagoslovili mil. gospod stolni kanonik Aleš Zechner iz Celovca ob asistenci štirih duhovnikov. Med temi so bili tudi gospod dekan iz Velikovca. Najprej se je vse zbralo pred župniščem. Tam so bili pozdravi in deklamacije. Nato smo šli s križem na čelu v procesiji v cerkev. Tam so gospod stolni kanonik najprej blagoslovili prenovljeni tabernakelj, nato pa cerkev. Po blagoslovitvi cerkve so imeli peto levitirano sv. mašo in med mašo lepo, v srce segajočo pridigo. Po maši smo se spomnili še rajnih, ki spijo tu okrog cerkve smrtno spanje, in smo molili za njih večni mir in pokoj. Potem pa je bila za 40 povabljenih pri župancu slavnostna južina.

Petdeset let je minilo od zadnje prenovitve cerkve. Tedaj so Knežo sooskrbovali zdaj že rajni gospod Karel Hraba.

Knežancem, gospodu dušnemu pastirju in gospodu restavradorju Arnoldu čestitamo, da se jim je prenovitev cerkve tako imenitno posrečila!

Teije za mizo

(Nadaljevanje s 7. strani)

»Zelo ste prijazni,« sem neodločeno mrmral, »toda ...«

»Le noter,« je rekel naglo. »Zaprli vrata, Ana.«

»Skoraj preden sem dobro vedel, sem bil že znotraj in starka je zaprla vrata za mano, mrmrajoč sama sebi.

»Z neprijetnim občutkom, da sem v pasti, sem stopil za gostiteljem v sobo, sedel na stol, ki mi ga je ponudil, ter si ogrel premrle prste ob ognju.

»Večerja bo takoj pripravljena,« je dejal stari mož in me od blizu pogledal. »Če mi oprostite ...«

»Pokimal sem in šel je iz sobe. Minuto zatem sem zaslišal glasove: njegovega, starkega in zdelo se mi je še tretjega. Preden sem si do kraja ogledal prostor, se je vrnil ter me gledal s prav tako čudnimi očmi, kakor sem bil opazil prej.

»Pri večerji bomo trije,« je spregovoril nazadnje. »Midva in moj sin.«

»Spet sem pokimal ter na skrivaj upal, da nimajo vsi v družini takih oči.

»Upam, da ne boste zamerili, če bo večerja v temi,« je dejal nalepem.

»Kje neki,« sem odvrnil ter skrival presenečenje, kolikor se je dalo. »Toda zares se bojim, da motim. Če bi mi dovolili ...«

»Odmahnil je s tistimi dolgimi, mršavi rokami. »Zdaj, ko smo vas dobili, vas ne mislimo izgubiti,« je rekel s suhim smehom. »Le redko imamo družino in ko smo vas začopali, vas mislimo obdržati. Moj sin ima slabe oči in ne more prenesti luči. O, Ana je tukaj.«

»Med njegovimi besedami je prišla v sobo starka in začela pogrinjati, pri čemer se je kradoma ozirala po meni, gostitelj pa je sedel na drugo stran ognjišča in molče gledal v ogenj. Ko je pripravila mizo, je prinesla par piščancev, iz katerih so bile kosti že pobrane in pripravljenih za jed. Namestila je tri stole ter odšla iz sobe. Stari mož se je za trenutek obotavljal, potem pa je vstal, postavil pred ogenj širok zaslon in počasi ugasnil sveče.

»Slepčev praznik,« je dejal v nerodni šali, si tipal pot do vrat in jih odprl. Nekdo se je vrnil z njim v sobo ter počasi in negotovo sedel za mizo. Najbolj čudni glas, kar sem ga kdaj slišal, je pretrgal molk, ki je bil človeka začel naglo težiti.

»Mrzla noč,« je dejalo tisto počasi.

»Pritrdil sem in ne glede na luč, ki je ni bilo, planil po jedi s tekom, ki ga je bila južina sredi dneva samo zaostrila. Bilo je malce težko jesti v temi in po vedenju mojih sojedcev je bilo očitno, da sta prav tako navajena večerjati v takšnih okoliščinah kakor jaz. Jedli smo molče,

dokler ni pritorkljala v sobo starka z nekaj sladkarijami ter jih ropotaje postavila na mizo.

»Ste tuji tod?« je spet vprašal tisti čudni glas.

»Pritrdil sem ter zamrmral nekaj o sreči, da sem se spotaknil ob takole dobro večerjo.

»Spotaknil je zelo dobra beseda za to,« je rekel zopni glas. »Pozabil si na port, oče.«

»Res,« je dejal stari mož in vstal. »Danes bo steklenica dobrega; sam pojdem ponj.«

»Odtipal se je do vrat, jih zaprl za sabo in me pustil samega z nevidnim sosedom. Pri vsem je bilo nekaj tako čudnega, da moram priznati, kako sem čutil še kaj več ko pa le rahlo nevšečje.

»Zdelo se mi je, da mojega gostitelja dolgo ni. Slišal sem, kako je oni nasproti odloži vilice in žlico, ter napol uganil, da vidim par divjih oči, žarečih skozi temo, kakor mačje oči.

»Z rastočim občutkom nevšečja sem potisnil stol nazaj. Zaplel se je v ponjavo pri ognjišču in ko sem ga skušal izmotati iz nje, se je zaslon ropotaje prevrnil. V bližinskavajoči luči ognja sem zagledal obraz tistega bitja nasproti. Naglo sem zajel sapo, pustil stol in se postavil s stisnjenimi pestmi poleg njega. Človek ali zver, kaj je? Plamen se je stegnil in nato ugasnil in v rdečem soju ognja je bilo tisto tam videti še bolj pošastno kakor prej.

»Nekaj trenutkov sva se molče gledala. Potem so se odprla vrata in stari mož se je vrnil. Obstal je v grozi, ko je zagledal topli soj ognja, potem se je približal mizi in kakor stroj postavil nanjo nekaj steklenic.

»Prosim vas, da mi oprostite,« sem spregovoril, ker me je njegova navzočnost zbudila. »A po naključju sem prevrnil zaslon. Dovolite mi, da ga spet postavim.«

»Ne,« je odvrnil stari mož prijazno. »Naj kar leži. Teme smo imeli zadosti. Dal vam bom luč.«

»Podrgnil je žveplenko in počasi prižgal sveče. Potem sem zagledal, da ima človek nasproti mene samo ostanek obraza, mršavo volčje lice, v katerem se je svetilo neugasnjeno oko, edino znamenje česa človeškega, ki mu je ostalo. Na moč me je pretreslo in začel me je spreletavati sum o resnici.

»Moj sin je bil pred nekaj leti v goreči hiši ranjen,« je dejal stari mož. »Od tedaj živimo čisto zase. Ko ste prišli do vrat, smo ...« Njegov glas je zadržal ...

»Se pravi, moj sin ...«

»Mislil sem,« je preprosto rekel sin,

»da bi bilo zame boljše, če ne pridem k mizi. Toda naključje je hotelo, da je danes moj rojstni dan in oče ni hotel slišati, da bi sedel sam. In tako sva skovala ta nori načrt za večerjo v temi. Žal mi je, da sem vas preplašil.«

»Meni je pa žal,« sem odgovoril, ko sem segel čez mizo in zagrabil njegovo roko, »da sem tak tepec; toda bal sem se vas samo v temi.«

»Zaradi lahne rdečice na starčevem obrazu in zaradi nekakšnega prijetnega razneženja v ubogem, samotnem očesu pred mano sem si čestital ob tej pripombi na skrivaj.

»Nikoli ne vidimo prijatelja,« je opravičujoče še rekel stari mož, »in skušnjava, da bi imeli družino, je bila prehuda. Sicer pa ne vem, kaj bi bili mogli drugega storiti.«

»Pridite,« je skoraj živahno dejal gostitelj. »Zdaj se poznamo. Potegnita stole k ognju, pa obhajajmo ta rojstni dan kakor se spodobi.«

»Potisnil je k ognju mizico za kozarce, prinesel skrinjico cigar, namestil stol še za staro dekle ter ji strogo velel, naj sede in pije. Če pogovor ni bil iskrov, mu pa ni manjkalo živahnosti, in kmalu smo bili vesela družina, da le kaj. Noč se je pletla tako naglo, da smo komaj verjeli ušesom, ko je v presledku med pogovorom ura v veži udarjala dvanajst.

»Poslednjo napatnico, preden gremo spat!« je rekel gostitelj, vrgel ogorek cigare v ogenj in se obrnil k mizici.

»Pred tem smo bili precej pili, toda zdaj je bilo v vedenju starega moža nekaj pretresljivega, ko je vstal in vzdignil kozarec. Njegova postava se je zdelo, da rase še više, in njegov glas je donel, ko je ponosno zrl na spačenega sina.

»Na zdravje otrok, ki jih je rešil moj fant,« je dejal in na dušek izpil svoj kozarec.

SLOVENSKE ODDAJE V RADIU

NEDELJA, 1. 11.: 7.30 Duhovni nagovor. — S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo. — PONEDELJEK, 2. 11.: 14.00 Poročila, objave. Pregled sporeda. — V smrti kraljevini ne boš ne drugim več, ne sebi rob... 17.55 Prosveta v zrcalu. — TOREK, 3. 11.: 14.00 Poročila, objave. — Babica pripoveduje... — SREDA, 4. 11. 14.00 Poročila, objave. — Kar želite, zaigramo. — ČETRTEK, 5. 11. 14.00 Poročila, objave. — „Mi ptičca zapoje...“ Poje ženski zbor „France Prešeren“. — PETEK, 6. 11.: 14.00 Poročila, objave. — Križem, krazem po svetu... — SOBOTA, 7. 11.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca. — NEDELJA, 8. 11.: 7.30 Duhovni nagovor. — S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

Štedilnike, peči
kmetijske
potrebščine

ugodno in na obroke pri

Hans Wernig

Klagenfurt, Paulitschgasse (Prosenhof)

Unsere große Nähmaschinen-Auswahl:

HAUSHALTSMASCHINEN im Versenktisch	S 2565.—
mit Nählicht	S 2805.—
Erstklassige elektr. KOFFERMASCHINE	S 2850.—
HAUSHALTSMASCHINE im SW-Schrank	S 2950.—
RAST & GASSER-HAUSHALTSMASCHINE	S 3270.—
ZICK-ZACK-MASCHINE im Versenktisch	S 4570.—
im Schrank	S 4955.—

Und die weltberühmten PFAFF-NÄHMASCHINEN für Gewerbe und Haushalt, Zick-Zack und Automatic, in Luxussschränken, Vitrinen und Nähtischen.
Bequeme Teilzahlung bis 20 Monatsraten!
Zustellung nach allen Orten!

Leo Truppe

VILLACH ■ OBERER KIRCHENPLATZ

WALCHER

KLEIDUNG

Klagenfurt, 10.-Oktoberstrasse 2
Tel. 68-54Radi- und Fernsehgeräte
Teilzahlungen bis 24 Monate

Radio-Uhrmann

Klagenfurt, 10.-Oktoberstrasse 23

Krzneni

plašči, jopiči, ogrinjala in popravila

Vesely

Klagenfurt, Obstplatz 1-2